

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omorganisation av statens utlänningskommission m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framläggas förslag till omorganisation av statens utlänningskommission. Förslagen innebära i huvudsak, att mindre, relativt självständiga arbetsenheter skapas i syfte att skänka organisationen önskad elasticitet och rörlighet samt att tryggare anställningsförhållanden beredas för större delen av personalen. Sålunda föreslås, att utlänningskommissionen fr. o. m. den 1 januari 1953 organiseras — i stället för såsom f. n. gäller på två byråer och en fristående kansliavdelning — på två fackbyråer, en fackavdelning och en kanslibyrå samt att antalet befattningshavare nedbringas från nuvarande 297 till 253. Antalet extra ordinarie befattningshavare föreslås ökat från nuvarande 160 till 186. Utlänningskommissionens avlönings- och omkostnadsanslag, vilka i riksstaten för löpande budgetår äro upptagna med 2 078 000 resp. 248 000 kronor, föreslås för nästa budgetår uppräknade till 2 460 000 resp. 446 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars
1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkterna 229 och 230 upptogs anslagen till statens utlänningskommission: avlöningar och till statens utlänningskommission: omkostnader med allenast preliminärt uppskattade belopp, 2 522 000 resp. 337 000 kronor. Anledningen härtill var, att 1949 års utlänningskommitté, som den 29 juni 1950 erhållit i uppdrag att utreda frågan om den centrala utlänningsmyndighetens organisation, med skrivelse den 22 december 1951 överlämnat en promemoria med förslag i ämnet (stencilerad) samt att proposition i frågan förutsattes eventuellt skola kunna framläggas för 1952 års riksdag. Sedan remissbehandlingen av kommitténs förslag avslutats och ärendet varit föremål för ytterligare beredning inom inrikesdepartementet, anhåller jag nu att få upptaga detta ärende till närmare behandling.

Inledning.

Den 4 mars 1949 erhöll chefen för justitiedepartementet Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning om en revision av bl. a. utlänningslagen. Med stöd av detta bemyndigande tillkallades presidenten I. Wieslander, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, chefredaktören R. Edberg, ordföranden i utlänningskommissionen, byråchefen N. Hagelin och ledamoten av riksdagens första kammare, professorn Å. Holmbäck att såsom sakkunniga verkställa utredningen. De sakkunniga, vilka antogo benämningen 1949 års utlänningskommitté, ha med skrivelse den 21

november 1951 överlämnat betänkande med förslag till utlänningslag m. m. (SOU 1951: 42).

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 29 juni 1950 givna bemyndigande uppdrog dåvarande chefen för inrikesdepartementet åt kommittén att utreda jämväl frågan om den centrala utlänningsmyndighetens organisation. Över förslaget till den centrala utlänningsmyndighetens organisation ha yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, statistiska centralbyrån, statens organisationsnämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs, Malmöhus och Kopparbergs län, statspolisintendenten, polismästaren i Stockholm, statens utlänningskommission, utlänningsnämnden, 1947 års biträdesutredning, civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund (CST), Sveriges juristförbund samt statsvetenskapliga intresseförbundet (Stift). Därjämte ha yttranden överlämnats av länsstyrelsen i Malmöhus län från landsfogden i länet och poliskammaren i Malmö samt av polismästaren i Stockholm från kriminalpolisintendenten i Stockholm.

Utlänningskommissionens tillkomst samt nuvarande arbetsuppgifter och organisation m. m.

Utlänningskommissionen, som började sin verksamhet 1 juli 1944, bildades enligt beslut av 1944 års riksdag genom sammanslagning av utrikesdepartementets expedition för utländska passärenden med socialstyrelsens utlänningsbyrå och avdelning för utlänningsförläggningar. Den nya centrala utlänningsmyndighet, som sålunda tillkom under pågående världskrig, ansågs — i avbidan på erfarenheter från mera normala förhållanden — böra erhålla karaktär av provisorium och därför organiseras som en kommission. Denna skulle bestå av en ordförande och chef samt högst åtta ledamöter. Inom kommissionen skulle finnas tre byråer, nämligen passbyrån, kontrollbyrån och sociala byrån samt en fristående kansliavdelning.

I anledning av en av kommissionens ordförande Nils Hagelin såsom särskilt tillkallad utredningsman den 31 januari 1947 avgiven promemoria med förslag om inrättande av en utlänningsstyrelse upptogs frågan om den centrala utlänningsmyndighetens organisation till behandling i proposition nr 270/1947. I det till propositionen fogade statsrådsprotokollet den 9 maj 1947 uttalade föredragande statsrådet, att behov av någon form av utlänningskontroll syntes komma att föreligga under den tid, som då kunde överblickas, samt att det för att sammanhålla och tillämpa en efter tidsläget anpassad utlänningskontroll även framdeles erfordrades en central utlänningsmyndighet. Statsrådet förutsatte emellertid tillika, att förändringar av systemet för utlänningskontrollen kunde komma att vidtagas. Spörsmålet om en revidering av systemet ansågs lämpligen böra upptagas i samband

med den översyn av utlänningslagen, som chefen för justitiedepartementet i annat sammanhang samma dag funnit böra vidtagas. Enligt föredragandens mening borde frågan om inrättande av ett fristående permanent ämbetsverk för utlänningsärenden vila i avbidan på resultatet av den nämnda översynen. På grund av hänsynen till kommissionens personal samt de olägenheter, som skulle uppstå, om personalen i större utsträckning lämnade sina anställningar, syntes dock erforderligt, att särskilda åtgärder vidtogos för att bereda befattningshavarna tryggare anställningsförhållanden. I sådant syfte föreslogs, att extra ordinarie tjänster skulle inrättas för en del av personalen. Propositionen godkändes av riksdagen.

Frågan om den centrala utlänningsmyndighetens ställning berördes därefter — sedan en ny organisationsutredning verkställdes av förutnämnde Hagelin — i proposition nr 154/1948. Utredningsmannen hade återupprepat sitt tidigare förslag, att utlänningskommissionen skulle omvandlas till ett ämbetsverk. Departementschefen framförde denna gång samma uppfattning i principfrågan som i den tidigare propositionen. För att ytterligare förbättra personalens villkor förordades dock, att de befattningshavare, som icke voro extra ordinarie, skulle anställas som extra tjänstemän. Riksdagen godtog förslagen.

I 1950 års statsverksproposition föreslogs viss ökning av den extra ordinarie personalen. Denna skulle därefter bestå av 160 befattningshavare. De extra tjänstemännens antal beräknades till 137. Ej heller mot dessa förslag gjordes någon erinran från riksdagens sida.

Utlänningskommissionens *arbetsuppgifter* ha i första hand sin grund i att kommissionen enligt 1 § utlänningskungörelsen den 15 juni 1945 (nr 317) skall vara central utlänningsmyndighet. Därav följer en rad olika i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) och tillämpningsföreskrifterna till lagen angivna arbetsuppgifter, av vilka följande torde böra nämnas.

Utlänning, som ankommer till riket, skall, där Konungen det förordnar, ha sin legitimationshandling försedd med påteckning av svensk myndighet, *visering*. Visering meddelas av utlänningskommissionen eller, efter dess bemyndigande, av vederbörande tjänsteman vid svensk beskickning eller vid lönat svenskt konsulat eller av olönad svensk konsul, vilken är behörig meddela visering. Ehuru det tidigare rådande allmänna viserings-tvånget numera upphävts för medborgare i ett flertal stater samt kommissionen kunnat generellt bemyndiga utlandsmyndigheterna att avgöra viseringsärenden, kvarstår dock å kommissionen en betydande arbetsbörda med sådana ärenden. Viseringspliktiga äro alltjämt utlännningar, som sakna hemlandspass, samt medborgare i Tyskland, Österrike, Spanien, Portugal, de slaviska länderna, balkanstaterna, de latinamerikanska länderna utom Chile ävensom alla självständiga stater i Asien och Afrika med undantag av Sydafrikanska unionen. Kommissionen har principiellt förbehållit sig be-

slutanderätten i sådana fall, där utlännings inresa och vistelse i riket kan kollidera med svenska intressen, i främsta rummet landets säkerhet och svensk arbetskraft. Kommissionen har vidare att utfärda anvisningar och direktiv till utlandsmyndigheterna rörande de av dem direkt handlagda viseringsärendena. För belysande av omfattningen av kommissionens verksamhet med ärenden av ifrågavarande art må framhållas, att antalet centralt handlagda viseringsärenden under tiden 1/8 1950—31/7 1951 uppgick till 30 000. Under samma tid beviljades av utlandsmyndigheterna 19 000 inreseviseringar.

Rent tekniskt kräver viseringsförfarandet en omfattande organisation. Registrering sker sålunda av samtliga beviljade viseringar. Remisser till andra myndigheter, referensförfrågningar, slagningar i olika s. k. kontroll- eller ofördelaktighetsregister samt diariieföring av in- och utgående expeditioner kräver även stor biträdespersonal. Biträdespersonalen å den s. k. inreseavdelningen uppgår sålunda f. n. till 24 personer.

Utlänning äger icke, bortsett från vissa speciella grupper, uppehålla sig i Sverige utöver viss tid utan att han erhållit *uppehållstillstånd*. Utan *arbets-tillstånd* äger utlänning icke här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst samt ej heller utöva verksamhet, som föranledes av anställning utomlands, frånsett verksamhet som handelsresande. Genom särskilda tillämpningsföreskrifter har emellertid Kungl. Maj:t f. n. helt befriat medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge samt de baltiska flyktingarna från arbetstillståndsskyldigheten samt förklarat, att arbetstillstånd icke erfordras för anställning i husligt arbete eller såsom skogs-, jordbruks- eller torvarbetare, dock icke i befälsställning eller med förvaltningsuppgifter och ej heller som trädgårdsmästare eller vid handelsträdgård. I fråga om ordningen för prövning av ärenden angående uppehålls- och arbetstillstånd är huvudregeln enligt gällande rätt, att avgörandet ligger hos utlänningskommissionen; innan kommissionen avgör fråga om arbetstillstånd skall dock samråd äga rum med arbetsmarknadsstyrelsen. Denna huvudregel har emellertid uppmjukats genom de lagändringar, som vidtogos år 1947 och som öppnade möjlighet till en viss decentralisering till lokal myndighet av beslutanderätten i tillståndsärenden. Lokal polismyndighet är f. n. behörig att upptaga och bifalla ansökningar angående bl. a. 1) uppehålls- och arbetstillstånd (förstagångstillstånd) för utlänningar med viseringsfrihet, 2) förlängning av uppehålls- och arbetstillstånd för dessa utlänningar, därest utlänningskommissionen lämnat sitt medgivande därtill, 3) förlängning av uppehålls- och arbetstillstånd för övriga utlänningar, därest utlänningskommissionen lämnat sitt medgivande därtill. Den nuvarande decentraliseringen av tillståndsärenden innebär icke, att de lokala myndigheterna tillerkänts någon verklig prövningsrätt. Syftet med denna decentralisering har nämligen närmast varit att expeditionellt avlasta den centrala myndighetens arbetsbörda. Det har därför vid decentraliseringens

utformning noggrant bestämts under vilka förutsättningar lokal myndighet får bifalla vissa särskilda grupper av tillståndsansökningar. Lokal myndighet äger aldrig avslå en ansökan utan så snart avslag ifrågasättes, skall ärendet överlämnas till den centrala myndighetens avgörande.

För handläggningen av de tillståndsärenden, som ankomma på utlänningskommissionen, kräves en stor organisation. Omfattningen av klientelet och ärendenas antal ha nödvändiggjort uppläggandet och förandet dels av ett särskilt kortregister över beviljade och vägrade tillstånd, dels ock av ett dossierregister, innehållande en särskild dossier för varje utlänning, som vistas eller nyligen vistats i landet så länge, att han måst inneha uppehållstillstånd. Antalet sådana dossierer uppgår f. n. till ca 210 000.

För belysande av kommissionens verksamhet har kommittén lämnat följande uppgifter angående antalet utlänningar samt antalet utlänningar med uppehålls- eller arbetstillstånd.

I början av år 1939 var totalantalet utlänningar i riket knappt 24 000 men uppgick vid tidpunkten för vapenstillståndet till inemot 195 000. Det övervägande flertalet av dessa utgjordes av flyktingar, främst från de nordiska grannländerna och från Balticum ävensom av finska barn (tillsammans överstigande 160 000). Den återgång till läget före kriget i fråga om utlänningarna här i landet, vilken man på flera håll ansett trolig, inträffade emellertid ej. Visserligen möjliggjordes hemresa för stora delar av flyktingklientelet efter krigstillståndets slut. Minskningstendenserna motverkades emellertid i någon mån av hittransporten efter framställning från UNRRA av ett 10 000-tal konvalescenter från tyska koncentrationsläger. Den politiska oron och ändrade förhållanden i östra och mellersta Europa hade därjämte medfört, dels att en del härvarande flyktingar icke kunde eller icke önskade återvända till hemlandet, dels ock att flyktingströmmen hit icke helt avstannade även om dess styrka avtog.

På hösten 1945 hade siffran över totalantalet utlänningar sjunkit till 120 000, och på denna nivå höll den sig i stort sett oförändrad i drygt ett och ett halvt år, till försommaren 1947, om man bortser från en säsongmässig stegring till följd av turismen under sommaren 1946. Alltsedan försommaren 1947 har emellertid utlänningsstocken fortgående ökat. De säsongmässiga förändringarna av denna äro betydande, men efter det att dessa utrensats, framgår den kontinuerliga, strukturella ökningen klart. Enklast finner man detta genom en sammanställning av siffrorna vid årsskiftena, då utlänningsantalet regelbundet når ett bottenläge. Ökningen sedan 1947 omfattar icke mindre än 93 000 personer och är relativt jämnt fördelad på de senaste fyra åren. Av ökningen sedan 1946 faller ej mindre än ca 95 procent på de nordiska nationaliteterna. *Totalantalet utlänningar* har under följande år uppgått till

1939	cirka	24 000
1945	>	195 000

1946	»	120 000
1947	»	120 000
1948	»	140 000
1949	»	167 000
1950	»	189 000
1951	»	213 000

En uppskattning av antalet utlänningar, som mera stadigvarande uppehåller sig i Sverige, synes man kunna erhålla genom att utgå från antalet utlänningar med uppehållstillstånd. Antalet var den 1 juli 1951 103 606. Härtill kommer bl. a. åtskilliga minderåriga utan särskilt tillstånd. Den 1 juli 1951 beräknades sålunda antalet barn under sexton år, som voro upptagna på någon av föräldrarnas legitimationshandling, till 17 000.

Antalet *utlänningar med uppehållstillstånd* har utgjort

1946	cirka	59 000
1947	»	72 000
1948	»	84 000
1949	»	93 000
1950	»	95 000
1951	»	100 000

Av intresse är även att se, vilken insats utlänningarna gjort i det svenska arbetslivet. Att denna icke är obetydlig, framgår icke minst därav, att antalet arbetsanmälda utlänningar den 1 juli 1951 utgjorde 102 968. Stegningen av utlänningssiffrorna är mest markant på detta område, huvudsakligen beroende på den starka tillströmningen av arbetskraft från de nordiska grannländerna, till en början mest danskar och norrmän, senare främst finnar. Erinras må här också om den genom statlig försorg kollektivt hitförda arbetskraften av italienare, sudettyskar och ungrare. Antalet *arbetsanmälda utlänningar* följande år uppgick till

1947	cirka	61 000
1948	»	70 000
1949	»	87 000
1950	»	90 000
1951	»	104 000

Under tiden augusti 1950—juli 1951 behandlades 128 000 ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd. Härav avgjordes 59 000 ansökningar centralt medan återstoden eller 69 000 avgjordes av lokala myndigheter.

Enligt skilda bestämmelser i utlänningslagen ankommer vidare på utlänningskommissionen att handlägga vissa ärenden om *avvisning* av utlänning samt att meddela *utrese- och förpassningsbeslut* för utlänning ävensom att i tvivelaktiga fall eller där politiskt flyktingskap åberopas förordna om *verkställighet av beslut om avvisning, förpassning eller utvisning*. An-

talet ärenden av nu angiven art, där utlänningsnämnden avgivit yttrande, har under senare halvåret 1950 och första halvåret 1951 uppgått till 600. Ärendena förutsätta genomgång av ett omfattande utredningsmaterial samt i regel överväganden av många skiftande omständigheter. Såsom särskilt ömtåligt framstår avgörandet i flyktingfrågor.

Med stöd av utlänningslagen har föreskrivits en omfattande *anmälnings-skyldighet till utlänningskommissionen* angående utlänningar. Sålunda åligger det länsstyrelser och polismyndigheter att ofördröjligen till kommissionen anmäla sådan omständighet beträffande utlännings, som kan antagas vara av betydelse vid prövning av fråga om uppehållstillstånd för denne. Åklagare, som beslutat om åtal mot utlännings, skall så snart ske kan till kommissionen insända anmälan om åtalet samt om utgången av målet. Domstol eller häktningsskyldighet, som beslutar om häktning av utlännings, skall så snart ske kan till kommissionen insända anmälan därom. Enligt särskilda bestämmelser i utlänningskungörelsen åligger det vidare i regel utlännings att vid ankomsten till riket och vid avresa härifrån ifylla en anmälningsblankett, vilken skall insändas till kommissionen. Slutligen är envar, som upplåter bostad åt utlännings för övernattning, ävensom den, som anställer utlännings i sin tjänst, skyldig att göra anmälan härom till lokal polismyndighet, som i sin tur har att vidarebefordra inkomna anmälningar till utlänningskommissionen.

Fullgörandet av de olika föreskrivna anmälnings-skyldigheterna medför, att ett mycket omfattande material kommer utlänningskommissionen tillhanda. Detta material sammanställs och bearbetas på olika sätt. Registerfunktionen inom kommissionen tillgodoses huvudsakligen av centralregistret. Kärnan i detta utgöres av individuella kort för utlännings med inrese-, uppehålls- eller arbetstillstånd. Därjämte finnas register uppbyggda av in- och utresekort, bostadsanmälningar och arbetsanmälningar. På centralregistret bygger väsentligen den individuella kontrollen av utlänningsarna. Dessutom fungerar centralregistret som nyckel till dossiernumren, angiver huruvida uppgifter finnas i det s. k. kontrollregistret samt tjänstgör som upplysningskälla såväl inom kommissionen som för andra myndigheter. Den kvantitativa belastningen på centralregistret är mycket stor. Till belysande härav må nämnas, att antalet centralregisterkort i augusti 1951 uppgick till 116 000. Under tiden augusti 1950—juli 1951 registrerades inom kommissionen 762 000 in- och utresekort, 780 000 bostadsanmälningar, 260 000 arbetsanmälningar, 49 000 inreseviseringar samt 128 000 uppehålls- och arbetstillstånd.

På centralregistret, som utgör kommissionens huvuddiarium, samt den s. k. datum- och efterkontrollen bygger väsentligen kontrollen av att utlännings söka tillstånd i rätt tid och ej överträda gällande regler för vistelse här i riket. Genom jämförelse mellan å ena sidan kommissionens register över beviljade uppehålls- och arbetstillstånd samt å andra sidan in-

kommande anmälningar från bostadsupplåtare och arbetsgivare ävensom med in- och utreseanmälningar av utlänningar kan en dylik kontroll utövas. Härvid upptäckta försummelse av utlänningar föranleda kontrollskrivelser till resp. lokala polismyndigheter, vilka tillse att rättelse sker. Antalet kontrollskrivelser uppgår årligen till ca 25 000.

Anmälningar om av utlänningar begångna brott och förseelser samt andra ur övervakningssynpunkt betydelsefulla omständigheter noteras på individuella kort i det s. k. kontrollregistret, vilket f. n. omfattar ca 120 000 kort. I anslutning till registret förvaras ca 5 500 kontroldossierer, vari handlingar av speciellt hemlig karaktär förvaras.

Den officiella *utlänningsstatistiken* omhänderhas sedan den 1 oktober 1946 av utlänningskommissionen. Denna statistik, som omfattar sammanställningar av totalantalet utlänningar i landet, antalet utlänningar med uppehållstillstånd, arbetsanmälda utlänningar, totala resandefrekvensen samt antalet turister, »turistdagar» och utfärdade viseringar, är av stort värde vid uppdragandet av riktlinjerna för kommissionens utlänningspolitik i allmänhet.

Övervakningen av de f. n. cirka 100 *passkontrollerna* ankommer å utlänningskommissionen. Hit hör förordnande av passkontrollföreståndare och biträdande föreståndare, utfärdande av instruktioner för och inspektion av passkontrollerna, övervakande av att de lokala anordningarna äro ändamålsenliga samt handläggning av frågor rörande fördelning av kostnaderna för passkontrollerna mellan stat och kommun.

I sin egenskap av central utlänningsmyndighet har utlänningskommissionen i stor utsträckning blivit *remissmyndighet* i ärenden av olika slag rörande utlänningar. Antalet av kommissionen avgivna remissutlåtanden uppgick under tiden augusti 1950—juli 1951 till 1 600. Ett omfattande samarbete äger rum mellan utlänningskommissionen och andra myndigheter. År 1950 remitterades t. ex. ca 9 000 ärenden till arbetsmarknadsstyrelsen.

Huvuddragen av *utlänningskommissionens organisation* äro fastställda i kommissionens instruktion (SFS 489/1944, ändr. 323/1945 och 549/1947), varjämte kompletterande bestämmelser meddelats i särskild av kommissionen fastställd arbetsordning. Kommissionen består av en ordförande och chef samt högst åtta ledamöter. F. n. äro som ledamöter förordnade en representant för vardera utrikesdepartementet, försvarsstaben, arbetsmarknadsstyrelsen och statspolisen samt fyra medborgarrepresentanter. Sedan sociala byrån avvecklats genom beslut av Kungl. Maj:t den 25 april 1947, finnas inom kommissionen två byråer, passbyrån och kontrollbyrån. Vardera byrån förestås av en byråchef. En av dessa har förordnats att vara vice ordförande i kommissionen. Vid sidan av byråerna finnes en kansliavdelning med en förste byråsekreterare som chef.

Enligt gällande arbetsordning handläggas på *passbyrån* ärenden rörande rätt för utläningar att inresa och uppehålla sig i riket samt att här antaga eller inneha arbetsanställning. Därjämte skola på byrån handläggas ärenden om utrese- och förpassningsbeslut, som meddelas i samband med avslag å ansökan om uppehållstillstånd eller om förlängning därav. Byrån är uppdelad på en *inreseavdelning*, en *uppehålls- och förpassningsavdelning* jämte *register- och expeditionsoorgan*. Personalen på byrån omfattar f. n. 106 befattningshavare.

Kontrollbyrån handhar enligt arbetsordningen den individuella utlänningskontrollen och svarar därvid särskilt för övervakningen av utläningarna ur ordnings- och säkerhetssynpunkt samt handlägger ärenden angående reaktioner mot de utläningar, som icke ställa sig gällande bestämmelser till efterrättelse. Upphålls- och arbetstillståndsärenden för ett visst svårbedömligt klientel, som ur ordnings- eller säkerhetssynpunkt måste ägnas särskild uppmärksamhet, förpassnings- och verkställighetsärenden samt frågor rörande utlännings tagande i förvar handläggas inom kontrollbyrån på en särskild *avdelning för förpassnings- och uppehållsärenden*.

En särskild *kontrollavdelning* ansvarar inom kontrollbyrån för den s. k. tekniska utlänningskontrollen, d. v. s. övervakningen av att utläningarna följa gällande föreskrifter, icke vistas eller arbeta i riket utan erforderliga tillstånd eller vistas inom förbjudna områden. Avdelningen mottager vidare alla till kommissionen inkommande anmälningar om av utläningar begångna brott och förseelser samt handlingar av hemlig natur. Avdelningen ansvarar för utlämnande av kommissionens handlingar samt övervakar utlämning av upplysningar ur befintligt register och dossiermaterial. Avdelningen står i intim och ständig kontakt med säkerhetstjänsten och lokala polismyndigheter. Till kontrollbyrån höra slutligen även ett stort antal *register- och expeditionsoorgan*. Antalet befattningshavare å byrån uppgår f. n. till 143.

Kansliavdelningen omhänderhar enligt arbetsordningen personalärenden samt administrativa och kamerala ärenden. Under avdelningen lyder *statistikavdelningen*. Antalet anställda å avdelningen uppgår f. n. till 46.

Enligt instruktionen kunna ärenden avgöras i tre olika former, nämligen in pleno, av ordföranden eller av byråchef eller annan befattningshavare. I kommissionen in pleno avgöras bl. a. frågor rörande riktlinjerna för utlänningspolitiken, viktigare enskilda utlänningsärenden samt organisationsfrågor. Övriga ärenden skola avgöras av ordföranden; dock att i arbetsordningen eller i förekommande fall genom beslut av kommissionen in pleno må bestämmas ärenden eller grupper av ärenden, som få avgöras av vederbörande byråchef eller av annan befattningshavare. Formellt är f. n. beslutanderätt delegerad endast till byråcheferna och chefen för kansliavdelningen, men den stora mängden ärenden har nödvändiggjort, att lägre befattningshavare i realiteten självständigt avgöra stora grupper av ären-

den. Principiellt viktiga samt tveksamma ärenden underställas dock regelmässigt byråcheferna för avgörande. Härigenom ha dessa f. n. en ytterst betungande arbetsbörda och utgöra i viss mån »flaskhalsar» i arbetsrutinen.

Utlänningskommissionens personal uppgick i oktober 1951 förutom ordföranden till 309 befattningshavare, fördelade på följande befattningar:

2 byråchefer;	1 kansliskrivare;
11 förste byråsekreterare;	11 kontorister;
1 förste aktuarie;	31 kanslibiträden;
25 amanuenser;	1 förste expeditionsvakt;
3 assistenter;	6 expeditionsvakter;
1 registrator och kassör;	216 skrivbiträden.

Den extra ordinarie personalen utgöres f. n. av 2 byråchefer (Ce 37), 3 förste byråsekreterare (Ce 29), 6 förste byråsekreterare (Ce 27), 1 förste aktuarie (Ce 27), 6 byråsekreterare (Ce 24), 14 amanuenser (Cf 17—Ce 24), 2 assistenter (Ce 19), 1 registrator och kassör (Ce 18), 1 kansliskrivare (Ce 15), 8 kontorister (Ce 13), 16 kanslibiträden (Ce 11), 1 förste expeditionsvakt (Ce 11), 3 expeditionsvakter (Ce 9) samt 95 kontors- och skrivbiträden (Cf 4—Ce 8). Övriga befattningshavare ha anställts som extra tjänstemän.

För utförligare uppgifter i de ämnen, som behandlats i det föregående, torde hänvisning få ske till kommitténs promemoria sid. 4—18.

Utlänningskommissionens fortbestånd.

Kommittén.

Kommittén föreslår, att för utlänningsärendenas handhavande fr. o. m. den 1 januari 1953 inrättas ett fristående centralt organ, organiserat som ett ämbetsverk, utlänningsstyrelsen. Kommittén erinrar, att den i sitt betänkande med förslag till utlänningslag uttalat, att det vore uppenbart, att det måste finnas en central utlänningsmyndighet, som handhade ledningen av utlänningskontrollen. Vad angår frågan vilket organ, som bör anförtros uppgiften att vara central utlänningsmyndighet, framhålles, att utlänningspolitiken måste utformas under hänsynstagande till bl. a. utrikespolitiska, humanitära, arbetsmarknadspolitiska, befolkningspolitiska och polisiära synpunkter. Det finnes icke — bortsett från utlänningskommissionen — någon myndighet, som i sin nuvarande verksamhet har att på liknande sätt beakta samma synpunkter. För att den centrala ledningen av utlänningskontrollen skall kunna handhas på det sätt, som med hänsyn till ärendenas beskaffenhet är påkallat, måste uppgiften åvila en fristående, för detta ändamål inrättad myndighet. Den omständigheten, att utlänningsärendenas antal kan bli föremål för starka variationer, föranleder emellertid, att myndighetens organisation bör utformas på sådant sätt, att densamma utan svårighet kan anpassas efter vad skilda förhållanden kunna

kräva. Det torde enligt kommitténs uppfattning dröja avsevärd tid, innan förhållandena i världen bliva sådana, att en utlänningskontroll kan undvaras. Med hänsyn härtill och då kommittén i annat sammanhang föreslagit, att den nya utlänningslagen skall gälla utan tidsbegränsning, synes det kommittén följdriktigt, att det organ, som skall vara central utlänningsmyndighet, erhåller permanent karaktär. Genom ett permanent verk skulle förutsättningar skapas för en fast och självständig utlänningspolitik. Det föreslagna ämbetsverket bör tillskapas genom omorganisation av utlänningskommissionen.

Yttranden.

Förslaget om inrättande av en utlänningsstyrelse som permanent centralorgan för utlänningsärenden har i flertalet remissyttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Tillstyrkande yttranden ha sålunda avgivits av *chefen för försvarsstaben, socialstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs, Malmöhus och Kopparbergs län, statens utlänningskommission, utlänningsnämnden, CST och Sveriges juristförbund. Riksräkenskapsverket* har lämnat förslaget utan erinran.

Av de tillstyrkande myndigheterna ha vissa angivit särskilda skäl, som ansetts tala för förslagets genomförande. Sålunda har *socialstyrelsen* anfört följande.

Det synes i hög grad angeläget, att det provisorium, som utlänningskommissionen utgör, avlöses av ett ordinarie ämbetsverk. Genom förändringen kunde myndighetens personal erbjudas mera fasta anställningsformer än de, som f. n. stå till buds. Detta skulle vara en uppenbar fördel icke blott för personalen utan även för myndigheten själv och därmed för utlänningspolitiken.

Kommittén räknar med den möjligheten, att 1952 års riksdag ej kommer att taga ståndpunkt till den nya utlänningslagen. I likhet med kommittén anser styrelsen, att detta emellertid icke bör föranleda, att organisationsfrågan helt ställs på framtiden. Anledning finnes i varje fall icke att göra myndighetens förändring till ett ordinarie ämbetsverk beroende av den nya utlänningslagens ikraftträdande. Även om den nya lagstiftningen kommer att göras tidsbegränsad, bör en förändring av den centrala utlänningsmyndighetens karaktär komma till stånd. Det framgår nämligen av vad som i olika sammanhang anförts och nu senast i 1949 års utlänningskommittés båda förslag, att det inom överskådlig tid kommer att föreligga ett permanent behov av en särskild myndighet för utlänningsfrågorna.

Utlänningskommissionen framhåller, att frågan om den centrala utlänningsmyndighetens organisation under senare år för kommissionen framstått som en angelägenhet av största vikt. Kommissionen erinrar, att redan 1943 års utlänningsakkunniga kommo till det resultatet, att en central utlänningsmyndighet måste finnas, vilken hade ledningen av utlänningskontrollen. I en promemoria den 6 oktober 1950 beträffande arbetsförhållandena inom utlänningskommissionen uttalade expeditionschefen Montell

— efter att ha berört personalens rörlighet — att solidariteten med verket och därmed också med arbetsuppgifterna skulle komma att stärkas, om en permanentning av verket komme till stånd och därmed också samtliga befattningar ordinarie- eller extraordinariesattes. Kommissionen finner det för sin del uppenbart, att en central utlänningsmyndighet kommer att erfordras för överskådlig tid framåt hur än lagstiftningen kan komma att ändras. Utlänningslagens utformning har dock en stor betydelse, när det gäller att bedöma, hur den centrala utlänningsmyndigheten skall vara organiserad. Det nu framlagda organisationsförslaget kan emellertid med vissa obetydliga jämkningar användas vare sig den nuvarande eller den föreslagna utlänningslagen är gällande.

Överståthållarämbetet erinrar, att ämbetet tidigare avvisat tanken på inrättandet av en mera permanent central utlänningsmyndighet, varvid ämbetet i första hand åberopat, att frågan om den framtida organisationen borde anstå tills de av kriget föranledda extraordinära förhållandena efterträtts av mer normala tider, som medgåvo ett säkrare bedömande av behovet av en fristående central utlänningsmyndighet. Ämbetet anför härefter.

Utvecklingen har emellertid icke gått i väntad riktning. Även om man icke heller av dagens situation torde kunna draga bestämda slutsatser angående den framtida utvecklingen inom de av utlänningslagstiftningen berörda områdena av samhällslivet, torde det kunna tagas för visst, att nu rådande förhållanden i stort sett kunna antagas bliva bestående under avsevärd tid. Med hänsyn härtill och då den provisoriska utlänningslagen nu är avsedd att ersättas med en permanent utlänningslagstiftning, anser sig *överståthållarämbetet* böra frånträda sin tidigare ståndpunkt i fråga om den centrala utlänningsmyndighetens organisation.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser frågan om en ny organisation av den centrala utlänningsmyndigheten snarast böra lösas och anför.

Bristerna i kommissionens organisation ha med tiden blivit alltmera påtagliga. Kommissionen har måst arbeta med en förhållandevis liten personal av fast anställda befattningshavare. Den relativa otryggheten i den lägre personalens anställningsförhållanden har medfört, att ombyte av denna personal, särskilt under efterkrigstiden, skett i mycket betydande omfattning. Den stora omsättningen av personal har givetvis föranlett svårigheter ur arbetssynpunkt men också på ett framträdande sätt visat sig vara menlig ur allmänna säkerhetssynpunkter. Vissa ärenden inom kommissionen äro av sådan art, att de endast kunna anförtros åt personal på vars goda omdöme och allmänna pålitlighet man efter en längre tids anställning kan vara säker. En stor del av kommissionens arbetsmaterial är sekretessbelagt. Det må i detta sammanhang även erinras om den skärpta uppmärksamhet, som fordras av personalen på grund av det intresse vissa kategorier utlänningar blivit föremål för från utländskt håll. Anmärkta förhållanden ha gjort det alltmer angeläget att bereda personalen bättre möjligheter till fast anställning än som nu kan ske, varigenom den främsta anledningen till de täta ombytena av personal i de lägre graderna skulle bortfalla.

I likhet med kommittén anser länsstyrelsen att, om den centrala ledningen av utlänningskontrollen skall kunna handhas på ett sätt som med hänsyn till ärendenas beskaffenhet är påkallat, måste uppgiften åvila en fristående, för detta ändamål inrättad myndighet. Därtill kommer, att utlänningsärendena kvantitativt och understundom kvalitativt äro så betydande och fordra en så stor personaluppsättning, att en anknytning till något redan befintligt verk ej kan ske utan att en förskjutning av tyngdpunkten i verkets allmänna uppgifter inträder.

Jämväl *CST* understryker kraftigt angelägenheten av en snar lösning av utlänningskommissionens organisationsfråga. Förbundet framhåller att, även om skandinaverna skulle beredas en friare ställning än vad nu är förhållandet, detta icke torde på något avgörande sätt inverka på behovet av en fast central utlänningsmyndighet. Vidare understrykes behovet av att bereda personalen tryggare anställningsförhållanden för att därmed eliminera de personalsvårigheter, som hittills gjort sig gällande.

Arbetsmarknadsstyrelsen, som anser arbetstillståndsgivningen beträffande utlänningar helt böra förbehållas styrelsen och dess underlydande organ, har förklarat sig kunna biträda förslaget om en fristående utlänningsmyndighet endast under förutsättning, att det finnes olämpligt att sammanföra den tekniska utlänningskontrollen med annan central myndighets arbetsuppgifter. Till stöd för sitt ställningstagande anför styrelsen bl. a. följande.

Vid motiveringen för förslaget om ett fristående centralt ämbetsverk för enbart utlänningsärenden synes kommittén ha lagt huvudvikten vid att myndigheten tillerkännes så stor självständighet som möjligt. Kommittén uppställer som främsta uppgift för en fristående utlänningsmyndighet att föra en fast och självständig utlänningspolitik.

Kommittén anför vidare, att 1947 års decentralisering inneburit, att av de 128 000 ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd, som avgjordes under ett år, 59 000 behandlades vid utlänningskommissionen och 69 000 av lokala myndigheter. Det förtjänar erinras, att motsvarande siffra hos socialstyrelsen sista året, denna hade hand om verksamheten, nämligen 1943, utgjorde 105 000. År 1938 redovisade socialstyrelsen ett antal av 47 000 utlänningsärenden. Hos kommissionen var antalet 1945 och 1946 138 476 resp. 133 920.

Decentraliseringen har sålunda inneburit, att antalet av den centrala utlänningsmyndigheten behandlade ärenden nedbringats i sådan omfattning, att det avsevärt understiger socialstyrelsens motsvarande arbetsuppgifter vid tiden omedelbart före utlänningskommissionens tillkomst och närmast är av samma storleksordning som vid mellankrigsperiodens slut. Huruvida den på grund av decentraliseringen starka nedgången i antalet centralt behandlade ärenden bör medföra, att själva utlänningskontrollen överföres till annan myndighet, t. ex. ett polisiärt organ, eller om alltfört en fristående myndighet erfordras, kan styrelsen ej bedöma.

Skulle övervägandena giva vid handen, att utlänningskontrollen — bortsett från arbetstillståndsfrågan — bör förläggas till ett självständigt organ med enbart denna arbetsuppgift, bör organet givas en sådan uppbyggnad och instruktion, att det tydligt framgår, att dess ämbetsuppgift främst är

att handhava vissa med utlänningslagens tillämpning följande detaljärenden. De allmänna riktlinjerna för utlänningspolitikens utformning böra utformas av Kungl. Maj:t, vilket jämväl synes förutsättas i kommitténs förslag till ny utlänningslag. Tillämpningen av denna politik synes däremot böra ankomma på fackmyndigheterna, var och en för sitt kompetensområde.

Statskontoret anser spørsmålet om den centrala utlänningsmyndighetens organisation stå i omedelbart samband med utlänningslagstiftningen samt uttalar.

Av statsmakterna beslutade jämkningar i det av kommittén framlagda lagförslaget kunna få direkta återverkningar beträffande arbetets omfattning i den centrala utlänningsinstansen. Antagande av ny utlänningslag synes icke heller i och för sig böra leda till en omedelbar och mera definitiv omorganisation av utlänningskommissionen. Lämpligare synes vara, att detta sker först vid den tidpunkt, då närmare erfarenheter föreligga rörande verkningarna av en ny lagstiftning. Härvid förtjänar särskilt uppmärksammas, att den tilltänkta utlänningslagen bygger på en vidgad decentralisering av utlänningsärendena, främst därigenom att länsstyrelserna i viss omfattning skulle inskjutas som beslutande instans mellan de lokala polismyndigheterna och centralorganet.

Departementschefen.

Tanken att inrätta en permanent utlänningsstyrelse och därigenom lösa den centrala utlänningsmyndighetens organisationsproblem är icke ny. Jag vill erinra om, att en omprövning av organisationen för den centrala utlänningskontrollen tidigare ägt rum i olika sammanhang. Den nu verkställda organisationsutredningen är sålunda den fjärde i ordningen sedan år 1943. Samtliga dessa utredningar ha utmynnat i förslag om inrättande av ett fristående permanent ämbetsverk för utlänningsärenden.

Vid bedömningen av frågan om den framtida organisationsformen för utlänningsärendenas centrala handläggning är givetvis av grundläggande betydelse, huruvida och i vilken omfattning man framdeles bör räkna med behov av en utlänningskontroll. Liksom efter det första världskriget torde även nu finnas ett önskemål att åstadkomma ett fritt folkutbyte såsom fallet var före 1914, d. v. s. möjlighet för utlänningar att utan särskilda restriktioner resa till och bosätta sig i andra länder. Ett förverkligande av en sådan ordning synes dock icke möjligt inom överskådlig tid. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om, att den nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel i dagarna framlagt förslag om passfrihet för medborgare i de nordiska länderna samt att kommittén därvid jämväl framhållit, att enligt dess mening medborgarna i de nordiska länderna böra befrias från skyldigheten att söka uppehållstillstånd i dessa länder, varigenom det fria folkutbyte, som härskade mellan länderna före år 1917, skulle återinföras. Det är uppenbart, att ett avskaffande av skyldigheten för medborgarna i de övriga nordiska länderna att vid vistelse i Sverige

inneha uppehållstillstånd skulle medföra en avsevärd minskning i den kontrollverksamhet, som f. n. utövas av kommissionen.

Utlänningskommittén framhåller, att enligt dess uppfattning till skydd för svenska intressen, i främsta rummet landets säkerhet och svensk arbetskraft, tillströmningen av utläningar till vårt land under överskådlig tid framåt måste kontrolleras och i viss mån också begränsas. En återgång till de tidigare, friare förhållandena på detta område är enligt kommittén givetvis önskvärd, och det är därför av vikt, att man vid kontrollsystemets utbyggnad icke binder sig vid de syften, som i dagens läge äro mest framträdande. Kommittén anser uppenbart, att det måste finnas en central utlänningsmyndighet, som handhar ledningen av utlänningskontrollen. Då kommittén i sitt betänkande med förslag till ny utlänningslag föreslagit, att den nya lagen skall gälla utan tidsbegränsning, har det synts kommittén följdriktigt, att den myndighet, som skall vara central utlänningsmyndighet, erhåller permanent karaktär.

Jag delar kommitténs uppfattning, att behov av någon form av utlänningskontroll kommer att föreligga under lång tid framöver. Jag är emellertid icke nu beredd att avgöra frågan om utlänningskommissionens omvandling till ett ämbetsverk utan förordar, att nuvarande provisoriska anordning med en kommission tills vidare bibehålles. Såsom kommittén framhållit synes dock detta icke böra medföra, att organisationsfrågan helt ställes på framtiden. De förändringar, som med bibehållande av kommissionsformen äro möjliga att genomföra i syfte att erhålla en förbättrad inre organisation, synas mig sålunda böra komma till stånd, varjämte särskilda åtgärder för att bereda ett större antal av personalen tryggare anställningsförhållanden böra vidtagas. Till dessa frågor återkommer jag senare.

Den centrala utlänningsmyndighetens organisation m. m.

Kommittén.

Kommittén framhåller, att den nuvarande arbetsfördelningen mellan byråerna i vad avser uppehålls-, arbets- och förpassningsärenden gör det svårt att klart avgränsa ansvarsområdena. Det blir därför till stor del en omdömesfråga vart ett ärende, som ligger i närheten av gränsen mellan byråerna, skall hänskjutas. I praktiken medför detta risker för kompetenskonflikter. Genom att ärenden, som visserligen juridiskt sett äro olikartade men som dock alla beröra samma utlännings förhållanden och som alla kräva samma underlag för bedömningen, handläggas vid 4 olika funktionella enheter inom 2 byråer, finnas vissa risker för inkonsekvenser i beslutet, därest icke ett intensivt och därmed arbetskrävande samråd äger rum mellan de olika instanserna. En praktisk olägenhet är även, att ären-

den, som äro väl kända och penetrerade av en föredragande, måste »läsas in» på nytt, då de överlämnas till annan instans.

I fråga om olika register, centraldossierarkivet samt vissa expeditionella organ är specialiseringen på funktionella arbetsenheter än mer påfallande, möjliggjord genom omfattningen av ansöknings- och kortrutinerna och storleken av de centrala organen, särskilt centralregistret och dossierarkivet. Obestridliga fördelar ha också vunnits genom denna specialisering. Å andra sidan ha ett stort antal arbetsstationer (52 av 27 olika slag) uppstått, som alla skola passeras av de individuella ärendena under behandlingsgången. Arbetsrutinerna bliva härigenom långa och kräva många transporter, varigenom riskerna för stockningar öka. Nu berörda förhållanden accentueras ytterligare av de för kommissionens arbete olämpliga lokalerna med extremt långa transportvägar. Huvudmassan av ansökningsärendena handläggas vid passbyrån men måste under arbetets gång vid flera tillfällen passera de stora centrala arbetsstationerna, som äro inrymda i kontrollbyråns lokaler. Att stora balanser uppstå och att behandlingstiderna bli långa, är under sådana omständigheter ej förvånande. Balansproblemet är särskilt svårbemästrat, enär en påfallande säsongmässig högbelastning på vissa arbetsenheter inträffade under somrarna.

Balanserna och de långa behandlingstiderna vålla improduktivt arbete ofta i samband med telefonförfrågningar men även på grund av att flera handläggande organ och arbetsstationer ha behov av samma dossierer. I båda fallen kräves ett besvärligt lokaliseringsarbete för att uppspåra aktuella ärenden eller utlånade dossierer. Dessutom har behov av dubbelregister och separata brådskande rutiner uppstått. Vid passbyrån behandlas tidvis mer än 50 procent av inrese- och uppehållsärendena i särskilda brådskande rutiner, varvid ärendena dels passera vissa arbetsstationer med förtur, dels handläggas vid separata arbetsenheter.

Kommitténs uppdrag att utreda den centrala utlänningsmyndighetens organisation är främst att betrakta som en uppgift att anpassa och omorganisera en redan befintlig myndighet med avsevärd erfarenhet från handläggning av utlänningsärenden. Den omständigheten, att den föreslagna styrelsens arbetsuppgifter i princip komma att överensstamma med de aktuella uppgifterna inom utlänningskommissionen, får emellertid icke utgöra skäl för ett överförande av kommissionens nuvarande organisation på det permanenta verket.

Övervägande skäl tala för att man som huvudindelingsgrund för organisationen väljer den principen, att alla arter av utlänningsärenden rörande en nationalitet eller grupp av nationaliteter sammanföras på samma byrå och inom byrån på mindre, mera självständiga arbetsenheter, medan de mera allmänna och för myndigheten gemensamma funktionerna huvudsakligen förläggas till en kanslibyrå. Vid en sådan ordning skulle tjänstemännen erhålla en mera allsidig erfarenhet än tidigare, vilket skulle göra det

lättare för dem att fylla de krav, man har rätt att ställa på befattningshavare inom en kvalificerad myndighet, som väsentligen skall utöva en ledande, övervakande och rådgivande verksamhet. Genom tillkomsten av sektionen som självständig arbetsenhet skulle vidare förutsättningar skapas för ett rationellare utövande av beslutanderätten inom myndigheten. Det nuvarande systemet medför, att byråcheferna tyngas av arbete av rutinbetonad karaktär. Det är angeläget, att en avlastning kommer till stånd, så att verkets byråchefer erhålla större möjlighet att utöva ledningen över byråerna samt medverka vid utformandet av utlänningspolitiken och de stora linjerna för verksamheten. Den beslutanderätt, som i nuvarande organisation tillkommer byråcheferna ensamma, bör i största utsträckning överflyttas även på sektionscheferna. Därutöver böra andra tjänstemän inom sektionerna erhålla beslutanderätt i vissa frågor av förhållandevis mindre vikt och svårighetsgrad. Härigenom och genom vissa kontorstekniska förändringar skulle man kunna räkna med en betydligt snabbare handläggning av ärendena än tidigare.

Den mindre långt drivna specialisering, som bleve en följd av sektionsindelningen, skulle i fråga om personalen medföra större möjligheter för omflyttningar, vilket skulle göra det lättare än i nuvarande organisation att möta vakanser och ojämnheter i arbetsbelastningen såväl inom som mellan de enskilda sektionerna. Om utvecklingen skulle medföra, att styrelsens arbetsuppgifter väsentligt ändra karaktär, bör givetvis verkets struktur anpassas därefter. Med hänsyn härtill böra tjänsterna inom verket med undantag av byråchefstjänsterna icke formellt bindas till speciell byrå eller avdelning.

Ett genomförande av nationalitetsprincipen som indelningsgrund för organisationen skulle vidare möjliggöra vissa önskvärda kontorsorganisatoriska förändringar. Så skulle det stora centralregistret kunna delas i två lokalmässigt och arbetstekniskt mera lätthanterliga enheter. Dossiermaterialet skulle bli mera lättillgängligt genom att kunna placeras direkt i anslutning till resp. sektioner. De stora kontorsrutinerna skulle kunna uppdelas samt göras kortare och mera renodlade, varigenom vissa komplikationer, som nuvarande organisation oundvikligen leder till, skulle kunna undvikas. Härmed skulle också följa något större möjligheter att någorlunda tillfredsställande kunna disponera nuvarande synnerligen olämpliga lokaler, vilka emellertid även i fortsättningen skulle utgöra ett avsevärt hinder mot bedrivande av ett rationellt arbete.

Vissa olägenheter äro emellertid förknippade med det nya systemet. Viss risk föreligger sålunda för att utlännningar av olika nationaliteter kunna komma att erhålla olika behandling, varjämte ärenden för vissa kollektiv omfattande olika nationaliteter, t. ex. vissa fartygsbesättningar och artistgrupper icke som hittills alltid kunde behandlas inom samma arbetsenhet utan måste delvis handläggas som individuella ärenden. Nackdelarna med

ett genomförande av nationalitetsprincipen väga dock lätt i jämförelse med fördelarna.

Det nya ämbetsverket föreslås stå under ledning av en överdirektör samt en verkstyrelse med överdirektören som ordförande och åtta ledamöter, därav fyra lekmannarepresentanter samt en representant för vardera utrikesdepartementet, arbetsmarknadsstyrelsen, statspolisen och försvarsstaten. Det är enligt kommitténs uppfattning av värde för verksamheten att vinna medverkan såväl av medborgerliga förtroendemän som av representanter för myndigheter med speciella intressen inom utlänningspolitiken. Detta gäller såväl beträffande avgörandet av frågor av allmän, principiell innebörd som i enskilda ärenden av ömtålig natur. Samtliga ledamöter jämte suppleanter för dessa böra utses av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till önskvärdheten av att begränsa antalet ledamöter böra byråcheferna icke ingå som ledamöter i styrelsen. Byråchef skulle dock äga rätt att deltaga i styrelsens överläggningar med skyldighet för honom att till protokollet anmäla, om hans mening icke överensstämde med det beslut, som fattades av styrelsen.

Verksamheten skulle under ledningen vara fördelad på *två fackbyråer, en fackavdelning, en kanslibyrå* samt *en advokatfiskalsavdelning*. Som inledningsgrund för fackbyråernas organisation skulle tjäna den förut angivna nationalitetsprincipen.

De två fackbyråerna föreslås omfatta vardera två sektioner. Den särskilda fackavdelningen avses för ärenden rörande norrmän och danskar. Den totala kvantiteten utlänningsärenden, som kommer att vila på styrelsen, har bedömts vara för stor för att med fördel kunna behandlas på två fackbyråer. Detta gäller behandlingen såväl på det sakliga som på registerplanet. Å andra sidan har kommittén bl. a. med hänsyn till den framtida utvecklingen ej velat förorda inrättandet av ytterligare en byrå. Ärenden rörande danskar och norrmän behandlas redan i dag i vissa hänseenden efter särskilda regler. Danskar och norrmän äro sålunda befriade från skyldighet att ha visering, att lämna in- och utreseuppgifter samt att inneha arbetstillstånd. Den föreslagna lagen möjliggör dessutom ytterligare lättnader, vilka av olika skäl kunna antagas icke vara alltför avlägsna. Det är önskvärt att därvid med minsta olägenhet kunna genomföra erforderliga förändringar och indragningar. Den skandinaviska avdelningen bör i motsats till de två fackbyråerna självständigt handha sina register- och expeditiionsorgan.

Personalen på sektionerna skulle utgöras av sekreterare, amanuenser och biträden till varierande antal, beroende på ärendenas art och kvantitet. Sektionschefen skulle ha det direkta ansvaret för arbetet inom sektionen, varigenom skulle skapas sådan lättnad i byråchefens arbetsbörda, att denne kunde ägna sig åt de mera väsentliga arbetsuppgifterna. Register- och expeditiionspersonalen på fackbyråerna bör med undantag för sektionernas

servicepersonal sammanföras till en enhet, organisatoriskt infogad i kansli-
byrån. Biträdespersonalen på sektionerna skall ha att ansvara för den del
av dossiermaterialet, som berör resp. sektioners klientel.

Dossierna, som f. n. förvaras i korridorer och andra olämpliga lokaler,
föreslås placerade direkt i anslutning till sektionerna. I nuvarande organi-
sation följer dossieren ansökningshandlingar och andra ärenden i hela
rutingången utan annan uppgift än att vara underlag för beslutats fattande.
Detta medför avsevärda lokaliserings- och förvaringsproblem, vilket fram-
går av att normalt cirka 30 000 dossierer samtidigt cirkulera inom kommis-
sionen. För att åstadkomma förbättringar i detta avseende bör dossieren
regelmässigt ej lämna sektionen. I stället bör den placeras in på sin plats
omedelbart efter det beslut fattats medan ansökan eller annan handling,
som förorsakat ärendet, först måste genomlöpa rutinen, innan den insorte-
ras i akten. Genom detta arrangemang har man större möjligheter än nu
att omgående lämna svar på förfrågningar, som f. n. ofta kräva ett omfat-
tande letningsarbete.

Den koncentrerade behandlingsgång, som är möjlig att ernå med den nya
organisationen, möjliggör kortare genomloppstider och minskat antal ären-
den med förtursrätt. Av vikt är emellertid, att verksledningen genom sta-
tistik och andra hjälpmedel följer behandlingstiderna, vilka som regel äro
goda mått på effektiviteten. En förutsättning för den nya organisationen
är även, att beslutanderätten fördelas vertikalt inom myndigheten, så att
ledningen och högre befattningshavare avlastas från ärenden av beskaffen-
het att kunna avgöras av lägre tjänstemän. Fördelningen av beslutande-
rätten kan emellertid icke fastläsas för en längre tid utan måste ständigt
anpassas efter rådande förhållanden. Det måste sålunda ankomma på det
nya verkets chef och styrelse att anpassa fördelningen efter vad ändrade
förhållanden kunde kräva.

De till *kanslibyrån* förlagda arbetsuppgifterna skulle fördelas på följande
arbetsenheter, nämligen register- och expeditionsorgan för betjäning av de
två fackbyråerna, allmänna administrativa organ, inspektör för passkon-
trollen samt statistiksektion.

Om de skandinaviska ärendena utbrytas och förläggas till en särskild
fackavdelning med egna registerorgan, bliva de uppdelade centralregistren
mera lätthanterliga ehuru fortfarande av avsevärd storlek. Direkt syssel-
sätta i dessa två register beräknas bli sammanlagt 85 personer, främst bi-
trädespersonal. Trots att registerenheterna genom uppdelningen komma
att stå under överinseende av två föreståndare mot en i nuvarande orga-
nisation, bör ett skikt av i registren direkt verksamma gruppchefer tillska-
pas. Dessa skulle ansvara för och leda arbetet inom gruppen, bestående av
6—8 biträden, vilka i sin tur parvis skulle ansvara för bestämda avsnitt
(bås) inom registret, 4—5 vertikalkortskåp, omfattande 3—5 000 utlän-
ningar samt därtill hörande sidoregister. Genom denna mera strikta upp-

delning torde icke endast ansvaret för arbetet kunna bättre koncentreras utan också undvikas den irritation och de kollisioner, som bliva följden av att flera personer arbeta i samma material. Den föreslagna parvisa besättningen av de s. k. båsen samt åtgärden att ålägga dessa hela ansvaret för allt hithörande registerarbete är främst motiverad av att man härigenom torde kunna minska personalen i så stor utsträckning, att förändringen kommer att medföra en kostnadsminskning. Förslaget torde alltså medföra ett säkrare arbete till lägre kostnad.

Nuvarande kontrollregister bör liksom dossiermaterialet klyvas i två delar på resp. registerenheter. Som en väg att begränsa kontrollregistrets omfattning kan övervägas att i mindre grad än nu göra anteckningar om brott och förseelser av bagatellkaraktär.

Genom den föreslagna koncentrerade behandlingsgången torde många av de nuvarande specialregistren helt eller delvis kunna undvaras, t. ex. det betungande register, som för lokaliseringssändamål föres över centraldos-siernas cirkulation, register rörande de med förtursrätt behandlade ansökningarna samt det s. k. inreseregistret, vilket f. n. sysselsätter 8 personer.

De allmänna administrativa organen skulle i stort sett motsvara redan nu befintliga organ. Genom sammanförande av vissa arbetsstationer skulle emellertid uppnås avsevärd besparing i tid och arbete och möjlighet erbjuda sig att utnyttja vissa tekniska hjälpmedel.

Vid ombildningen av utlänningskommissionen till ett fast ämbetsverk aktualiseras frågan, huruvida icke passkontrollverksamheten vid flertalet mindre passkontrollorter, där passkontrollanterna äro tulltjänstemän, borde åvila tullverkets befattningshavare som tjänsteåliggande, varigenom en enklare och rationellare administration skulle uppnås. Denna fråga bör särskilt utredas.

I fråga om utlänningsstatistiken torde ett flertal större arbetsuppgifter med fördel kunna lösas hålkortsmässigt. En successiv övergång till hålkort bör därför ske och det första steget härvid synes böra avse in- och utresekontrollen. Denna kontroll sker f. n. genom manuell sortering och hopparning av motsvarande in- och utresekort, varvid namnet utgör sorteringsargument. In- och utresekortet bör för framtiden liksom nu insändas till den centrala utlänningsmyndigheten och där ligga som underlag vid stansning av hålkort. Med hjälp av in- och utresehålkortet kan statistiken över in- och utresor samt övrig turiststatistik enkelt framställas. Genom det föreslagna systemet skulle största delen av det omfattande sorterings-, hoppnings- och registerslagningsarbetet med cirka 800 000 in- och utresekort per år kunna ske maskinellt, vilket medför besparingar, särskilt med tanke på att hålkortsmaterialet samtidigt kan tjäna andra ändamål. Den personalminskning, som blir möjlig, 8—10 personer, motsvaras i viss mån av kostnaderna för maskinhyra och kortmaterial. Den väsentligaste fördelen av hålkortssystemet torde vara möjligheten att utföra register-

arbetet smidigare och med mindre tidsförskjutning än vad som är möjligt med manuella metoder.

Advokatfiskalavdelningen skulle stå under ledning av en advokatfiskal. Denne befattningshavare skall jämlikt den nya utlänningslagen erhålla viss initiativ- och besvärsmätt i utlänningsärenden. Han bör vidare erhålla överinseendet över intygsgruppen — vilken främst har till uppgift att till utlänningar, myndigheter och enskilda personer utfärda intyg och lämna uppgifter ur utlänningsstyrelsens upplysningsmaterial. Jämväl arkivet borde organisatoriskt inordnas under advokatfiskalen. Denne hade även ansvar för den tekniska utlänningskontrollen.

I syfte att såvitt möjligt minska det nuvarande stora antalet kontrollskrivelser bör den centrala utlänningsmyndigheten mera aktivt än f. n. utöva upplysningsverksamhet bland utlänningar och svenska medborgare rörande deras skyldigheter i fråga om utlänningskontrollen. Detta bör ske icke blott i samband med inresan i landet utan också vid utlänningsarnas kontakt med olika myndigheter.

Kommittén förordar, att till verkchefens direkta disposition ställas en föredragande i organisations- och informationsfrågor samt en utredningsman för allmänna frågor. Behovet av en organisationsföredragande motiveras av att verket internt rymmer stora organisationsproblem av masskaraktär samt genom decentraliseringssystem och remissförfarande har ett intimt samarbete med andra myndigheter. Härtill kommer, att de ofta snabba och betydande förändringarna i de yttre förutsättningarna för verksamheten kräva anpassning av organisationen. Organisationsföredraganden skall medverka till en kontinuerlig rationaliseringsprocess. Hans verksamhet bör icke endast avse mera kontorstekniska problem utan också inriktas på allmänna organisatoriska frågor inom verket, t. ex. uppdragande av rationella regler för ansvars- och arbetsfördelning samt beslutanderätt. För utredningsmannen avses bl. a. uppgifter som kvalificerad sekreterare i första hand vid plenum och för ordföranden. Han skulle vidare anlitas för speciella utrednings- och sammanställningsuppgifter samt biträda organisationsföredraganden i dennes arbete med informationsfrågor.

En förutsättning för att det nya verket skall kunna arbeta rationellt är, att lokalfrågan löses tillfredsställande samt att en automatisk telefonväxel anskaffas. Utlänningskommissionen är f. n. inrymd i tre från varandra skilda lokaler. Vidare är lokalernas planläggning i hög grad olämplig för kommissionens verksamhet. Även om de nuvarande lokalerna kunde disponeras i viss mån ändamålsenligare vid den föreslagna organisationen, synes det ytterst angeläget, att utlänningsstyrelsen erhåller samlade lokaler, väl ägnade för dess speciella organisation och verksamhet. Den nuvarande manuella växelansläggningen är överbelastad och kräver enligt en av telegrafverket nyligen gjord undersökning viss utbyggnad. Även efter en utbyggnad är den emellertid olämplig för ett verk, som har så intensiv tele-

fonkontakt med allmänhet och myndigheter som en central utlänningsinstans och där stora krav måste ställas på snabba interna telefonförbindelser. En automatisk telefonväxel är i hög grad önskvärd och ur ekonomisk synpunkt starkt motiverad.

För den händelse 1952 års riksdag ej skulle taga ståndpunkt till den nya lagen, synes detta icke böra föranleda, att organisationsfrågan helt ställs på framtiden. Det synes möjligt att under vissa förutsättningar inom den nuvarande organisationens ram och på den gällande lagens grund genomföra huvuddelen av de föreslagna förändringarna. Ett sådant tillvägagångssätt är motiverat av flera skäl, främst av att de uppnåeliga besparingarna böra förverkligas så fort som möjligt. Vidare kunna organisationsförslagets fördelar i form av kortare behandlingstider m. m. vinnas tidigare och övergångssvårigheterna avsevärt minskas genom en dylik successiv övergång. Ur personalens synpunkt vore det olyckligt, om frågan om dess framtida ställning och förmåner ytterligare en gång helt skötes på framtiden. Till de organisationsförändringar, som i nu avsett fall kunna och i första hand böra genomföras, hör en övergång till den föreslagna byrå- och sektionsindelningen efter nationalitetsprincipen och den därmed sammanhängande omfördelningen av register- och dossiermaterialet. En sådan omorganisation torde möjliggöra en delegering av beslutanderätten inom verket efter i stort sett samma linjer, som föreslagits för utlänningsstyrelsen. En förutsättning härför är dock tillgång på personal med erforderliga kvalifikationer.

Yttranden.

Kommitténs förslag rörande utlänningsstyrelsens organisation har berörts i ett flertal yttranden.

Beträffande styrelsens sammansättning har *chefen för försvarsstaben* betonat vikten av att i styrelsen ingår en representant för försvarsväsendet. *Utlänningskommissionen* framhåller, att de gångna årens erfarenhet visat, att det varit värdefullt att i kommissionen ingått såväl allmänt medborgerliga förtroendemän som representanter för vissa myndigheter, vilka företräda speciella intressen inom utlänningspolitiken. Endast härigenom kunna förutsättningar skapas för en verkligt allsidig bedömning av uppkommande frågor. Liknande synpunkter ha framförts av *länsstyrelsen i Kopparbergs län*. Enligt *länsstyrelsen i Malmöhus län* kan det ifrågasättas, huruvida det är erforderligt att i styrelsen ingå förutom statspolisintendenten jämväl representanter för försvarsstaben och utrikesdepartementet. De intressen, som företrädas av de sistnämnda, torde kunna bevakas av statspolisintendenten. *Polismästaren i Stockholm* har föreslagit, att i styrelsen jämväl skulle ingå en representant för den lokala polismyndigheten i någon av de större städerna.

Arbetsmarknadsstyrelsen ifrågasätter, om lekmannainflytande i verkets ledning är befogat och anför därom.

Kommittén anför som motiv för en lekmannarepresentation, att denna torde vara av värde dels vid utformningen av utlänningspolitiken, dels också vid avgörandet av de ofta förekommande, av den allmänna opinionen uppmärksammade individuella utlänningsärenden, där avgörandet är av mycket ömtålig natur. I fråga om de särskilda ärendena må uppmärksammas, att samma skäl, som av kommittén åberopas för ett lekmannainflytande i utlänningsmyndigheten, jämväl anförts i lagförslaget för ett bibehållande av utlänningsnämnden. Arbetsmarknadsstyrelsen kan icke finna skäl för en dylik dubblering och anser, att lekmannainflytandet bör koncentreras till utlänningsnämnden såsom ursprungligen avsågs vid dess tillkomst. Nämndens uppgift bör sålunda vara att utgöra ett språkrör för den allmänna uppfattningen i svårbedömliga och av den allmänna opinionen uppmärksammade fall.

Frågan om byråchefernas ställning har upptagits i vissa yttranden. Sålunda har *utlänningskommissionen* uttalat, att skäl kunna anföras för att byråcheferna skulle vara ledamöter av styrelsen, ehuru kommissionen icke vill förordna en sådan anordning med hänsyn till att styrelsen därigenom skulle bli oproportionerligt stor. Enligt *länsstyrelsen i Kopparbergs län* bör i varje fall den föredragande byråchefen betraktas som ledamot av styrelsen och såsom sådan i likhet med övriga ledamöter äga rösträtt. *Sveriges juristförbund* har ansett det synnerligen önskvärt, att den sakkunskap och erfarenhet, som företrädes av byråcheferna, tillgodoses styrelsen genom ledamotskap i densamma för byråcheferna. Härigenom skulle garantier skapas för att rättssäkerhetsintressena icke trädde för nära.

Beträffande den föreslagna byråindelningen har *utlänningskommissionen* uttalat, att det framlagda organisationsförslaget är mera ändamålsenligt än den nuvarande byråindelningen. Genom de kontorstekniska förbättringar, som möjliggöras genom förslaget, synas möjligheter uppkomma för vissa personalminskningar. Huruvida dessa kunna bli så stora som kommittén räknat med, kan icke på förhand bedömas. *Överståthållarämbetet* framhåller, att den föreslagna uppdelningen av ärendena efter nationalitetsprincipen synes ägnad att skapa en gynnsam förutsättning för en snabb och ändamålsenlig handläggning, som enligt ämbetets mening är i särskilt hög grad påkallad i fråga om ärenden rörande utlännningar, vilka berövats sin frihet med stöd av stadgande i utlänningslagen.

Jämväl *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, *statens organisationsnämnd* och *Sveriges juristförbund* ha tillstyrkt kommitténs förslag till inre organisation eller lämnat detsamma utan erinran.

Riksräkenskapsverket har förklarat sig icke ha något att erinra mot en omläggning av organisationen i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag. Enligt verkets mening är det emellertid knappast motive-

rat, att ärenden rörande danskar och norrmän hänföras till en särskild skandinavisk avdelning med en byrådirektör som chef. Dessa ärenden böra i stället handläggas inom en särskild sektion under första byrån, medan den föreslagna sektion 2 för ärenden rörande tyskar och österrikare bör överflyttas till andra byrån. För den händelse danskar och norrmän i framtiden komma att medgivas full rörelsefrihet och således sektionen för skandinaviska ärenden avvecklas, bör frågan om byråernas uppdelning på sektioner omprövas.

Liknande synpunkter ha framförts av *statskontoret*.

Socialstyrelsen anser däremot, att den nuvarande indelningen bör bestå. Styrelsen framför härvid följande synpunkter.

Enligt styrelsens mening böra de mer komplicerade och speciellt ömtåliga ärenden, som f. n. handläggas på kontrollbyrån, alltjämt hållas samman och vara förlagda till en särskild arbetsenhet. Dessa ärendens karaktär är sådan, att en uppspaltning av dem på skilda byråer och sektioner icke är lämplig. Ett förpassningsbeslut är oftast av avgörande betydelse för utlänningens levnadsförhållanden. Det är nödvändigt, att den speciella sakkunskap, som nu sammanhålles på kontrollbyrån och som säkerställer ett enhetligt och rättvist bedömande, fortfarande får förbli samlad. Det är icke osannolikt, att vissa kontorstekniska fördelar skulle kunna vinnas genom en uppdelning av ärendena enligt nationalitetsprincipen, men detta är ej i och för sig tillräcklig motivering för att inom ramen för olika arbetsenheter sammanblanda ärenden av skiftande art och svårighetsgrad. Det är styrelsens bestämda uppfattning, att den arbetsbesparing, som den föreslagna omorganisationen möjligen kan komma att medföra, skulle vinnas på bekostnad av den sakliga handläggningen. Ett sådant pris synes obetingat vara för högt även för att undgå de under nuvarande organisatoriska förhållanden förekommande kompetenskonflikterna mellan pass- och kontrollbyråerna ävensom understundom oundvikligt dubbelarbete. Det är verksamchefens sak att vid olika meningar fördela ärendena mellan byråerna. Vad angår tjänstemännens möjligheter att förvärva en mera allsidig erfarenhet av utlänningsfrågorna må framhållas, att tjänstemännen, som enligt nuvarande ordning äro och även enligt förslaget skola vara anställda för tjänstgöring hos myndigheten och ej inom viss del därav, böra — framförallt i rekryteringsgraden — få tjänstgöra på olika avdelningar för att erhålla en för fortsatt tjänstgöring önskvärd och erforderlig inblick i handläggningen av skilda slag av ärenden. Vid sådant förhållande synes ärendenas uppdelning på en passbyrå och en kontrollbyrå icke behöva medföra, att den ena byråns tjänstemän stå främmande inför arbetsuppgifterna på den andra byrån.

Socialstyrelsen förordar, att den nuvarande kansliavdelningen ombildas till en särskild byrå, även om kontrollbyrån, såsom styrelsen yrkar, bibehålles och därmed såväl central- som kontrollregisterdetaljerna, i motsats till vad kommittén föreslagit, icke bli överförda till kansliavdelningen. Inrättande av en särskild byrå synes ändock motiverat med hänsyn till arten och omfattningen av hithörande arbetsuppgifter. Styrelsen har därvid i första hand beaktat remissarbetet samt befattningen med verkets administrativa frågor.

Kriminalpolisintendenten i Stockholm har jämväl förordat ett bibehållande av den nuvarande kontrollbyrån och därvid uttalat.

Till den avdelning inom socialstyrelsen, som på sin tid handlade utlänningsärendena, hörde en polisbyrå. Denna ingår i utlänningskommissionens nuvarande organisation under kontrollbyrån. Enligt min uppfattning har denna byrå — i den mån den fullgör samma uppgifter som polisbyrån — en synnerligen viktig funktion som bl. a. kontaktorgan mellan kommissionen och de lokala polismyndigheterna. Genom sin centrala ställning och sin insyn i olika utlänningsärenden är den i tillfälle att lämna värdefulla råd icke endast åt utomstående myndigheter utan även — som väl kan förmodas — åt kommissionens egna befattningshavare. Det är därför med förvåning man nu konstaterar att den tilltänkta organisationen icke inrymmer någon enhet med samma arbetsuppgifter som den ursprungliga polisbyråns.

Jag kan icke finna de av utredningen anförda motiven för slopande helt och hållet av detta kontaktorgan övertygande. Det av utredningen rekommenderade direkta samarbetet mellan polismyndigheterna och vederbörande tjänstemän kan icke vara tillfyllest. Redan nu ha nämligen de lokala polismyndigheterna svårt att vinna gehör för sina synpunkter. Förslaget i denna del inger därför de allvarligaste betänkligheter. Ett faktum är dock, att det för den centrala utlänningsmyndigheten måste vara enbart till fördel och styrka att bland sin personal ha polisiärt utbildade tjänstemän.

Alla skäl tala därför för att den nuvarande organisationen i berörda hänseende bibehålles och enligt min mening är önskemålet härom oavvisligt.

Riksräkenskapsverket avstyrker inrättandet av en särskild befattning som organisationsföredragande. Enligt verkets mening är den föreslagna utlänningsstyrelsen icke av den storleksordning, att det kan anses motiverat med en heltidsanställd organisationsföredragande. Sedan den föreslagna organisationen väl är genomförd, torde organisationsfrågorna kunna handhas vid sidan av andra löpande arbetsuppgifter av en härför lämpad byråtjänsteman. Vid mera omfattande organisationsundersökningar torde expertis från organisationsnämnden kunna anlitas. Jämväl *länsstyrelsen i Kopparbergs län* har avstyrkt, att en befattning som organisationsföredragande inrättas.

Statskontoret har ej funnit det påkallat att inrätta vare sig en tjänst som organisationsföredragande eller en befattning som utredningsman.

Departementschefen.

Kommitténs förslag till organisation av utlänningsmyndigheten är i viss mån beroende av den tidigare behandlade frågan, huruvida myndigheten bör vara ett ämbetsverk eller — som nu — en kommission. Jag har förut förordat den senare lösningen. Någon ändring i kommissionens sammansättning anser jag icke påkallad. Den bör således bestå av en ordförande, tillika chef, samt särskilda intresserepresentanter och lekmän såsom ledamöter. Överdirektörsbefattning bör alltså icke inrättas. Med bibehållande

tills vidare av kommissionsformen följer vidare, att myndighetens namn icke bör ändras.

Den nuvarande organisationen kännetecknas framförallt av en långt driven specialisering av arbetsuppgifterna på ett flertal olika arbetsenheter. Som en följd härav bli arbetsrutinerna långa och transportkrävande. Detta har föranlett, att stora balanser uppkommit. Genom att ärendena, på sätt kommittén föreslagit, sammanföras efter nationalitet eller nationalitetsgrupp erhållas relativt självständiga arbetsenheter, varigenom uppkomsten av nuvarande komplicerade kontorsrutiner kan undvikas. Härav torde komma att följa kortare behandlingstider och icke oväsentliga personalbesparingar. Genom den föreslagna anordningen elimineras även nuvarande svårigheter att klart avgränsa passbyråns och kontrollbyråns arbetsuppgifter och därav föranlett tidsödande dubbelarbete.

Mot det framlagda organisationsförslaget ha i flertalet remissyttranden ingen erinran framställts. Även jag anser kommitténs förslag innebära sådana förbättringar i fråga om den centrala utlänningsmyndighetens funktioner, att en omorganisation av utlänningskommissionen i enlighet med förslaget bör komma till stånd. Jag tillstyrker därför att kommissionen tills vidare organiseras på en fackavdelning, två fackbyråer samt en kanslibyrå. Den föreslagna advokatfiskalsavdelningen bör däremot icke nu upprättas. Kommitténs förslag härom förutsätter nämligen tillkomsten av en befattning som advokatfiskal med arbetsuppgifter, som icke äga stöd i nu gällande utlänningslag. I anledning av framförda betänkligheter mot kontrollavdelningens avskaffande vill jag uttala, att en effektiv utlänningskontroll givetvis förutsätter ett ömsesidigt utbyte av upplysningsmaterial mellan å ena sidan den centrala utlänningsmyndigheten och å andra sidan olika polisiära organ. Jag är emellertid icke övertygad om att härför kräves vidtagandet av särskilda organisatoriska åtgärder genom inrättande vid utlänningsmyndigheten av en särskild avdelning med polisiärt utbildad personal. I enskilda ärenden rörande utlännings övervakning ur ordnings- och säkerhetssynpunkt synes sålunda utan större olägenhet erforderligt samarbete kunna ske direkt mellan de polisiära organen samt utlänningsmyndighetens högre befattningshavare.

Det synes mig välbetänkt att till en särskild fristående avdelning hänföra ärenden rörande danskar och norrmän. Då det icke förefaller osannolikt, att bl. a. dessa nationaliteter inom en nära framtid komma att beredas vissa lättnader i kontrollavseende, böra möjligheter föreligga att snabbt kunna anpassa organisationen efter de härigenom ändrade förhållandena.

Mot kommitténs förslag till organisation av de två fackbyråerna har jag intet att erinra. Jag vill dock understryka vikten av att sektionsindelningen icke fastlåses. Möjlighet bör sålunda stå öppen att vidtaga de ändringar, som kunna visa sig lämpliga på grund av arbetsuppgifternas förändring från tid till annan. Till sektion 1 på första byrån bör utöver föreslagna

ärenden rörande finnar och balter även hänföras den tekniska utlänningskontrollen. Inspektören för passkontrollerna bör underställas chefen för denna byrå. Skälen härtill framgå av vad jag i det följande anför i fråga om kanslibyråns organisation.

Till kanslibyrån ha enligt kommitténs förslag hänförs — förutom register- och expeditiionsorgan för betjäning av de två fackbyråerna — vissa allmänna administrativa organ, en inspektör för passkontrollerna samt statistiksektionen. De arbetsuppgifter, som enligt förslaget skulle ankomma på advokatfiskalsavdelningen, synas mig till övervägande delen böra hänföras till kanslibyrån. Det torde dock icke vara vare sig möjligt eller lämpligt att till denna byrå överföra samtliga de organisationsenheter, som enligt förslaget skulle hänföras till advokatfiskalsavdelningen. För den skull böra ärenden rörande passkontroll och teknisk utlänningskontroll överflyttas till första byrån, varigenom större garantier torde vinnas för att behöriga säkerhetskrav tillgodoses.

I fråga om utlänningsstatistiken tillstyrker jag införande av hålkortsmässig kontroll av in- och utresor. Frågan om övergång till hålkortsmetod inom övriga grenar av utlänningsstatistiken synes mig däremot böra göras till föremål för ytterligare överväganden.

Beträffande formerna för avgörande av förekommande ärenden har kommittén föreslagit, att beslutanderätten, vilken f. n. lägst tillkommer byråchef, i stor utsträckning delegeras till tjänstemän under byråchefen. Hur långt delegeringen skall ske anses böra bero på ärendenas art och svårighetsgrad. Jag är ense med kommittén om att en avlastning från byråcheferna av beslutanderätten är nödvändig, om den eftersträfvade snabbheten i handläggningen skall kunna uppnås. Å andra sidan måste kraven på rättssäkerhet obetingat upprätthållas. En tillfredsställande avvägning härvidlag är svår att åstadkomma, men enligt min mening torde en delegering av beslutanderätten kunna ske i betydande utsträckning. Inom kommissionen torde nämligen regelmässigt handläggas ett stort antal ärenden, vilka för sitt rätta bedömande icke kräva juridisk utbildning eller eljest speciella kvalifikationer. Erforderlig delegering av beslutanderätten synes möjlig att genomföra inom ramen för nu gällande instruktion för kommissionen. Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att beslutanderättens fördelning ständigt anpassas efter rådande förhållanden.

På utlänningskommissionen ankommande uppgifter kunna, såsom jag redan framhållit, i framtiden avsevärt förändras. Det är med hänsyn härtill icke möjligt att i dagens läge bilda sig en bestämd uppfattning om den organisation, som framdeles kan behövas. Härav följer, att en bedömning i dag av den lämpliga organisationen för utlänningskommissionen måste innefatta vissa osäkerhetsmoment. Eftersom en minskning i arbetsbelastningen redan nu synes sannolik, framstår det som särskilt angeläget, att organisationens omfattning och verksamhet lätt kan anpassas till denna

minskning. Den föreslagna organisationen synes mig emellertid fylla rimliga krav på elasticitet och rörlighet. För att säkerställa en följsam och snabb anpassning av organisationen efter förändrade betingelser i fråga om kommissionens verksamhet och arbetsuppgifter torde Kungl. Maj:t likväl böra äga att inom personalförteckningens ram vidtaga de ändringar i organisationen, som kunna påkallas av utlänningskontrollens framtida utformning i fråga om medborgare i de nordiska länderna och rörande andra nationaliteter.

Den centrala utlänningsmyndighetens personal.

Kommittén.

Fastställandet av utlänningsmyndighetens personalbehov förutsätter en uppfattning av den kvantitativa arbetsbelastningen på utlänningsstyrelsen. Det är vanskligt att på längre sikt bedöma den kommande arbetsbelastningen. Den inverkan, som genomförandet av organisationsförslaget kommer att få, kan beräknas med rätt hög grad av säkerhet, även om det till följd av de föreslagna genomgripande förändringarna i organisationens struktur icke är möjligt att grunda beräkningarna på exakta arbets- och tidsstudier. Arbetsbelastningen beror emellertid ytterst på den inom landet befintliga utlänningsstockens storlek, sammansättning, rörelser och beteende. Härvid kunna i framtiden avsevärda förändringar inträffa. Turist-, arbetsökande- och flyktingströmmarna äro sålunda starkt beroende av valuta-, arbetslöshets- och politiska förhållanden både utom och inom Sverige. En stark inverkan har även den kommande tillämpningen av olika regler inom lagförslagets ram. Om viseringstvånget för västtyskar slopas — vilket redan varit på tal — skulle cirka 80 procent av de nuvarande inreseärendena vid kommissionen bortfalla. Det kan emellertid befaras, att i gengäld arbetet med uppehålls- och arbetstillståndsärendena då kommer att öka. Skulle arbetet inom den nordiska interparlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. resultera t. ex. i att uppehållstillstånd och bostadsanmälningar för danskar och norrman slopas, kan praktiskt taget hela den föreslagna skandinaviska avdelningen avvecklas.

Den föreslagna organisationen är bl. a. uppbyggd för att inom så vid ram som möjligt kunna anpassas efter både strukturella och kvantitativa förändringar i arbetsuppgifterna. Av samma skäl måste även personalorganisationen göras elastisk. Detta kan uppnås genom en till en början försiktig avvägning mellan ordinarie, extra ordinarie och extraanställd personal, i avvaktan på erfarenheterna av den närmaste tidens utveckling samt av lag- och organisationsförslagets genomförande. Därutöver är det nödvändigt, att tjänsterna ej bindas till viss avdelning eller viss arbetsuppgift utan kunna disponeras av utlänningsstyrelsen efter utvecklingens krav.

Enligt kommitténs uppfattning är det obestriddigt, att den allmänna

tjänstenivån vid utlänningskommissionen är lägre än som regelmässigt brukar ifrågakomma för motsvarande arbetsuppgifter inom statsförvaltningen. Kommittén har därför eftersträvat en allmän standardhöjning i jämförelse med nuvarande förhållanden inom kommissionen. Ett av skälen härför är de anställdas berättigade krav på lön i förhållande till arbetsuppgifternas karaktär och svårighetsgrad samt önskvärdheten av att tillskapa rimliga befordringsmöjligheter, varigenom rekryteringsproblemet för utlänningsstyrelsen särskilt beträffande biträdespersonalen skulle reduceras till normal svårighetsgrad.

Ansvar för hur den centrala utlänningsmyndigheten handhar en av sina huvuduppgifter, nämligen att i fråga om utlännningar och utlänningsärenden vara centralt registrerande, vilar och måste i praktiken i stor utsträckning vila på biträdespersonalen och dess närmaste arbetsledare. Kvaliteten på den utlänningskontroll myndigheten härigenom kan utöva är i hög grad beroende av den noggrannhet, med vilken biträdespersonalen utför sina arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill förordas en förstärkning av skiktet av kanslibiträden och kontorister i arbetsledareställning, vilka närmast ansvara för det omfattande registerarbetet. Detta skulle tjäna två väsentliga syften, nämligen dels att möjliggöra en behövlig intensifiering av arbetsledningen och övervakningen, dels att skapa bättre befordringsmöjligheter för den dugligare delen av den lägre biträdespersonalen. Särskilt det senare skulle i sin tur sannolikt medföra en mindre hastig omsättning bland berörda personalkategorier, vilket varit ett av de stora personalproblemen inom utlänningskommissionen. Härtill har givetvis icke endast bristen på befordringsmöjligheter bidragit utan också den osäkra anställningsform, som tjänst i kommissionen inneburit.

Minimibehovet av befattningar å *skandinaviska avdelningen* beräknas av kommittén till 1 byrådirektör i 31:a lönegraden, 1 förste byråsekreterare i 29:e och 1 i 27:e lönegraden, 1 amanuens i 17:e—24:e samt en förste assistent i 22:a lönegraden. För personal i biträdesgrad föreslås följande befattningar, nämligen 2 kansliskrivare i 15:e, 5 kontorister i 13:e, 12 kanslibiträden i 11:e samt 21 kontors- och skrivbiträden i 4:e—8:e lönegraden.

För *första byrån* beräknas: 1 byråchef i 37:e, 2 förste byråsekreterare i 29:e, 3 förste byråsekreterare i 27:e samt 3 amanuenser i 17:e—24:e, 3 kontorister i 13:e, 4 kanslibiträden i 11:e samt 4 kontors- och skrivbiträden i 4:e—8:e lönegraden.

Å *andra byrån* skulle följande befattningar inrättas: 1 byråchef i 37:e, 2 förste byråsekreterare i 29:e, 2 förste byråsekreterare i 27:e samt 4 amanuenser i 17:e—24:e lönegraden. För personal i biträdesgrad föreslås följande tjänster, nämligen 3 kontorister i 13:e, 4 kanslibiträden i 11:e samt 5 kontors- och skrivbiträden i 4:e—8:e lönegraden.

För *kanslibyrån* upptager kommittén 1 byråchef i 37:e, 2 förste byrå-

sekreterare i 29:e, 1 förste byråsekreterare i 27:e, 2 amanuenser i 17:e—24:e lönegraden ävensom 1 förste assistent i 22:a, 1 kassör i 20:e, 1 assistent i 19:e, 5 kansliskrivare i 15:e, 10 kontorister i 13:e, 42 kanslibiträden i 11:e samt 81 kontors- och skrivbiträden i 4:e—8:e lönegraden.

Till kanslibyrån skulle vidare hänföras en representant vid utlänningslägret »Citadellet» i Landskrona ävensom samtliga expeditions- och kontorsvakter hos myndigheten. Behovet av befattningar härför beräknas till 1 förste expeditionsvakt i 11:e, 4 expeditionsvakter i 9:e och 2 kontorsbud i 4:e lönegraden.

Å *advokatfiskalsavdelningen* skulle finnas 1 advokatfiskal i 31:a, 1 förste byråsekreterare i 27:e, 1 amanuens i 17:e—24:e, 1 assistent i 19:e, 1 kontorist i 13:e, 2 kanslibiträden i 11:e samt 6 kontors- och skrivbiträden i 4:e—8:e lönegraden.

Utöver nu nämnd personal skola finnas en överdirektör i 17:e lönegraden enligt löneplan 2 med en kontorist i 13:e lönegraden som handsekreterare, en organisationsföredragande i 29:e lönegraden och en utredningsman i 17:e—24:e lönegraden, vilka till sitt förfogande skulle ha 1 kontorsbiträde, ävensom för utlänningsnämnden erforderlig kanslipersonal eller 1 förste byråsekreterare i 27:e lönegraden samt 1 kontorsbiträde.

Beträffande de föreslagna befattningarnas uppförande å ordinarie och extra-ordinarie stat uttalar kommittén, att det synes påkallat, att styrelsen uppbygges kring en stomme av ordinarie tjänster. Med hänsyn till de växlingar, som kunna inträffa i styrelsens arbetsuppgifter, möta stora svårigheter att bestämma antalet befattningar, som bör uppföras å ordinarie stat. Givetvis bör icke större antal tjänstemän bli ordinarie än som oavsett växlingar i arbetsuppgifternas omfattning måste erfordras. Kommitténs förslag i detta avseende framgår av följande uppställning.

Ordinarie stat.		Extra-ordinarie stat.	
1 överdirektör	Co 17	3 förste byråsekreterare	Ce 29
3 byråchefer	Ca 37	3 » »	Ce 27
1 advokatfiskal	Ca 31	11 amanuenser	Cf 17—Ce 24
4 förste byråsekreterare	Ca 29	2 kansliskrivare	Ce 15
4 » »	Ca 27	7 kontorister	Ce 13
1 » aktuarie	Ca 27	20 kanslibiträden	Ce 11
1 » assistent	Ca 22	1 expeditionsvakt	Ce 9
1 kassör	Ca 20		
2 assistenter	Ca 19		
3 kansliskrivare	Ca 15		
10 kontorister	Ca 13		
25 kanslibiträden	Ca 11		
1 förste expeditionsvakt	Ca 11		
2 expeditionsvakter	Ca 9		
Summa 59 tjänstemän		Summa 47 tjänstemän	

Härjämte skulle till styrelsens fasta personal räknas 83 kontors- och skrivbiträden i reglerad befordringsgång.

Enligt kommitténs uppfattning är det ofrånkomligt att räkna med viss extra personal inom styrelsen. Sålunda torde ett antal tjänster, som motsvarar skandinaviska avdelningen och dennas andel i för styrelsen gemensam personal, böra extraplaceras så länge frågan om eventuella ytterligare lättnader för danskar och norrmän ej lösts definitivt.

Utöver de förut nämnda ordinarie och extra-ordinarie befattningshavarna har kommittén tills vidare räknat med följande extra personal, nämligen 1 byrådirektör, 2 förste byråsekreterare, 1 amanuens, 1 representant vid Citadellet, 1 förste assistent, 2 kansliskrivare, 7 kontorister, 19 kanslibiträden, 1 expeditionsvakt, 35 kontors- och skrivbiträden samt 2 kontorsbud.

Det sammanlagda personalbehovet hos utlänningsmyndigheten har sålunda beräknats till 59 ordinarie och 47 extra ordinarie befattningshavare över 9:e lönegraden, 83 kontors- och skrivbiträden i lönegraderna Cf 4—Ce 8 samt 72 extra tjänstemän, eller tillhopa 261 befattningshavare. I samband med genomförandet av de föreslagna organisationsförändringarna kommer övergångsvis att erfordras ytterligare ett antal befattningshavare, vilka givetvis böra vara extraanställda.

Som allmänt kompetenskrav bör beträffande amanuenser och högre befattningshavare i princip uppställas akademisk examen. Vad angår amanuenser torde i allmänhet juridisk utbildning icke i och för sig böra betraktas som värdefullare än vissa andra akademiska examina. I fråga om biträdestjänsterna böra några generella ovillkorliga krav på viss teoretisk kompetens icke uppställas. Av vikt är givetvis, att vid anställning av personal särskilda krav ställas på vederbörandes pålitlighet.

Kommittén har i bilagorna 7—11 till sin promemoria lämnat närmare uppgifter rörande utlänningsstyrelsens personal. Jag torde i detta sammanhang få hänvisa till nämnda bilagor.

Yttranden.

Personalfrågan har i allmänhet berörts i yttrandena. Ett par remissorgan ha därvid gjort allmänna uttalanden, medan i vissa yttranden upptagits en del speciella frågor.

Statens utlänningskommission anför.

Vid personalbehovets bedömande rör man sig med åtskilliga osäkra faktorer. Till stor del äro dessa beroende på sådana omständigheter som politiska förhållanden och andra förhållanden utomlands. Särskilt när det gäller de politiska förhållandena är det icke möjligt att göra några förutsägelser om utvecklingen. Det bör emellertid observeras, att sedan den 1 januari 1947 antalet utläningar i riket visat en stadigt uppåtgående tendens.

Det är också synnerligen vanskligt att yttra sig om hur stor inverkan ett genomförande av organisationsförslaget kan ha i personalbesparande syfte.

Endast erfarenheten kan här ge något bestämt besked. Det synes dock uppenbart, att förslaget inrymmer möjligheter till vissa personalbesparingar. Kommissionen finner sig i detta avseende böra i stort sett godtaga de beräkningar som gjorts av den av utlänningskommittén anlitate expertisen.

Det bör understrykas, att kommittén baserat sina beräkningar av erforderligt antal befattningshavare av olika kategorier på den vid beräkningstillfället (hösten 1951) rådande kvantitativa arbetsbelastningen, varjämte det förutsatts att lagförslaget och organisationsförslaget genomförts samt att verkningarna härav hunnit göra sig helt gällande. Man har vidare räknat med att styrelsen skulle disponera för sin verksamhet väl lämpade lokaler, ha genomfört viss omläggning till hålkortsbearbetning samt ha automatisk telefonväxel.

Att med nu redovisade synnerligen ovissa utgångspunkter med bestämdhet yttra sig om det av kommittén föreslagna antalet tjänster och deras fördelning på de olika arbetsstationerna är uppenbarligen icke möjligt. Kommissionen har emellertid ansett det klokt att icke föreslå några ändringar av antalet befattningar i det framlagda förslaget i avvaktan på det praktiska utfallet av förslaget.

Utan att därmed vilja taga ställning till frågan om lättnader för skandinaver anser kommissionen, att det finns skäl att tillsvidare ha det antal tjänstemän på extra stat, som motsvarar skandinavavdelningens personalstyrka eller 45 befattningshavare. Att därutöver även i framtiden räkna med extra tjänstemän inom den föreslagna organisationens ram vill kommissionen däremot bestämt motsätta sig. I direktiven för utredningen har dåvarande statsrådet Mossberg framhållit olägenheterna för verket och utlämningarna av de otillfredsställande personalförhållandena inom utlämningsmyndigheten samt påpekat angelägenheten av att personalen finge tryggare anställningsförhållanden. Redan undantaget i anledning av skandinavavdelningens speciella förhållanden är i vissa avseenden betänkligt. Kommissionen vill alltså föreslå, att ytterligare (72—45) 27 befattningshavare erhålla extra ordinarie anställning.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund erinrar, att utlänningskommissionen under så gott som hela sin verksamhet besvärats av personalbrist med därav följande arbetsanhopning och olägenheter för tjänstemännen. När kommittén ansett viss försiktighet motiverad vid bedömningen av initialbehovet av stadigvarande anställd personal, har kommittén företrädesvis beaktat statens intresse av att organisationen erhåller endast den volym, som minst erfordras. Väsentligt är dock, att organisationen blir tillfyllest. Skäl finnes därför att iakttaga försiktighet också på det sättet, att organisationen lämnar garantier för en tillfredsställande skötsel av utlämningsärendena.

Frågan om befattningarnas lönegradsplacering har upptagits av några myndigheter.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund och *Sveriges juristförbund* understryka kravet på förbättrad löneställning för personalen och godtaga i princip det föreliggande förslaget.

Däremot har *statskontoret* riktat vissa erinringar mot förordade lönesättningen. Härom anföres.

Kommittén har framhållit, att den vid tjänsteförteckningens utarbetande i flera avseenden eftersträvat en allmän standardhöjning i jämförelse med nuvarande förhållanden inom utlänningskommissionen. Ett studium av de uppgjorda personalplanerna ger också rikliga belägg för denna kommitténs inställning. Medan antalet amanuenser (byråsekreterare) och förste byråsekreterare i 27 lönegraden skulle minska från 25 till 12 resp. från 9 till 8, skulle antalet förste byråsekreterare i 29 lönegraden öka från 3 till 8, varjämte föreslagits inrättande av två befattningar i 31 lönegraden samt ytterligare en byråchefstjänst i 37 lönegraden. Inom biträdeskåren är denna allmänna förskjutning i riktning mot högre lönelägen än mera markerad. Antalet kansliskrivar-, kontorist- och kanslibiträddestjänster har sålunda upptagits till 7, 24 resp. 64, under det att motsvarande antal dylika befattningar i gällande organisation utgör (oktober1951) resp. 1, 11 och 31. Den av kommittén föreslagna omläggningen av kommissionens arbetsformer kan enligt ämbetsverkets mening omöjligen nödvändiggöra en så radikal löneförbättring för befattningshavarna. I betraktande av centralorganets hittillsvarande organisationsform lär det för övrigt kunna antagas, att löneförhållandena i stort sett anpassats efter vad som gäller för de statliga kommissionerna i allmänhet och att de sålunda ligga på en högre nivå än som tillämpas inom civilförvaltningen i övrigt. Statskontoret anser, att betänkandet icke kan läggas till grund för en generell lönerrevision för utlänningskommissionens befattningshavare, utan bör betänkandet i hit hörande delar först bli föremål för en grundlig översyn med anlåtande av löneteknisk expertis.

Beträffande första byrån har *riksräkenskapsverket* ifrågasatt, om icke en tjänst som förste byråsekreterare i 27 lönegraden på sektion 2 kunde utbytas mot en amanuens i reglerad befordringsgång. *CST* har påyrkat, att första byrån erhåller en byrådirektörstjänst i 31 lönegraden. Enligt förbundets uppfattning är organisationen som helhet så försiktigt avvägd, att en förstärkning i detta hänseende bör betraktas som angelägen. *Sveriges juristförbund* har jämväl ansett en byrådirektörsbefattning böra inrättas.

Ifråga om andra byrån ha *CST* och *Sveriges juristförbund* likaledes ansett en byrådirektörsbefattning böra inrättas.

Beträffande kanslibyrån har *statskontoret* ansett chefen för byrån böra erhålla byrådirektörstjänst i 31 lönegraden. Såsom närmaste medhjälpare borde byrådirektören ha en förste byråsekreterare i 27 lönegraden och icke som föreslagits i 29. *Sveriges juristförbund* framhåller, att arbetsbelastningen på kanslibyrån kommer att bli mycket stor. Som närmaste medhjälpare till byråchefen bör därför en byrådirektörstjänst inrättas. *Riksräkenskapsverket* har icke funnit tillräckliga skäl föreligga för en uppflyttning av inspektören för passkontrollerna från 27 till 29 lönegraden. *Statens lönenämnd* har ansett kassören böra bibehållas i nuvarande löneställning i avvaktan på förslag från tjänsteförteckningskommittén rörande kassörstjänsternas lönegradsplacering. *Utlänningskommissionen* och *CST* föreslå,

att den förste assistent, som skulle handlägga ärenden angående inköp, lokaler och förråd samt vara arbetsledare för 31 personer, inplaceras i 22 lönegraden. *Statskontoret* anser däremot denna befattning böra rubriceras som materialförvaltartjänst med placering i 14 lönegraden. *Statens lönenämnd* har föreslagit, att den förste assistent, som skulle förestå centralregistret, utbytes mot en tjänst som förste kontorsskrivare i 21 lönegraden, medan *statskontoret* ansett kansliskrivare eller möjligen kontorsskrivartjänst i 19 lönegraden böra ifrågakomma.

Statistiska centralbyrån har uttalat, att förslaget om införandet av hålkortsmässig kontroll av in- och utresor i och för sig är väl motiverat. Den lämnade redogörelsen för den nuvarande statistiken är emellertid alldeles otillräcklig som underlag för ett bedömande i övrigt av kommitténs reformförslag, vilket i princip innebär ett förordande av successiv övergång till hålkortsmetod. *Statens lönenämnd* erinrar, att innehavaren av förste aktuarietjänsten ej ansetts med nödvändighet behöva ha akademisk utbildning. Med denna utgångspunkt synes den föreslagna löneställningen för hög. *Utlänningskommissionen* har hyst viss tveksamhet, om icke förste aktuarietjänsten i samband med utbyggnaden av statistiksektionen med hålkortsanläggning borde höjas från 27 till 29 lönegraden. I vart fall är angeläget, att lönegradsplaceringen omprövades i samband med den pågående tjänsteförteckningsrevisionen. *CST* framhåller, att av innehavaren av förste aktuariefattningen måste krävas dels en noggrann kännedom om utlänningsmyndighetens organisation och flertalet av dess arbetsuppgifter dels ock goda kunskaper om statistiska urvals-, gransknings- kontroll- och bearbetningsmetoder. Ledandet av och ansvaret för detta statistiska arbete måste anses vara en uppgift av avgjort kvalificerad art, varför tjänsten icke bör sättas lägre än i 29 lönegraden.

Statens lönenämnd har funnit förste assistentbefattningen å skandinaviska avdelningen böra inplaceras i 19 lönegraden med benämning kontorsskrivare samt amanuens-tjänsten å advokatfiskalsavdelningen böra ersättas med en tjänst som kontorsskrivare i 19 lönegraden.

CST uttalar, att förslaget till personalorganisation på advokatfiskalsavdelningen är otillräckligt. I det väsentliga komma enligt förslaget de arbetsuppgifter, som åvila den nuvarande kontrollavdelningen, att hänföras till advokatfiskalsavdelningen. Då f. n. å kontrollavdelningen tjänstgöra tre förste byråsekreterare och tre amanuenser, medan för advokatfiskalsavdelningen föreslagits en förste byråsekreterare och en amanuens, bleve personalinskränkningen betydande. Kommitténs beskrivning av de arbetsuppgifter, som utföras på kontrollavdelningen, är i vissa hänseenden ofullständig, och komittén synes ha byggt sin beräkning av personalbehovet på en undervärdering av arbetsvolymen. På advokatfiskalsavdelningen böra inrättas ytterligare två befattningar, nämligen en förste byråsekreterare i 29 lönegraden och en amanuens i reglerad befordringsgång.

Utlänningsnämnden upptager frågan om nämndens kanslipersonal och anför härom.

Med hänsyn till nämndens ställning synes det befogat, att betrakta sekreteraretjänsten hos nämnden såsom lika stadigvarande till sin natur som de tjänster hos utlänningskommissionen, vilka av kommittén föreslås bli överförda å ordinarie stat. Det är av stor betydelse för nämnden att äga tillgång till en i utlänningsärendenas handläggning väl insatt sekreterare och att åtnjuta trygghet mot alltför täta ombyten av befattningshavare på sekreteraretjänsten. Sekreterarens uppgifter såsom chef för nämndens kansli, protokollförare samt biträde åt ordföranden i dennes tjänsteutövning torde enligt nämndens uppfattning starkt motivera, att han i lönehänseende jämställs med de befattningshavare hos den centrala utlänningsmyndigheten, vilka enligt kommitténs förslag skola vara förste byråsekreterare i lönegrad 29. Befattningen bör vara ordinarie.

Biträdet å nämndens kansli åligger att utskriwa protokoll, skrivelser och promemorior samt biträda sekreteraren vid förande av nämndens diariéer och register. Av stor vikt för nämndens arbete är även, att biträdet vid förhör inför nämnden kan anlitas för verkställande av primäranteckningar av därvid avgivna utsagor. För detta ändamål måste nu särskild personal anlitas, något som innebär avsevärda olägenheter. Biträdet bör vara kvalificerad stenograf och äga vissa språkkunskaper. Det synes nämnden uppenbart, att ett biträde med nu antydda kvalifikationer endast kan påräknas om befattningen är ordinarie i läget 11:e lönegraden.

Biträdesutredningen anser, att kommittén delvis tillämpat andra normer vid lönegradsplaceringen än de av utredningen förordade och av Kungl. Maj:t i propositionen nr 14/1952 godtagna. Härigenom har kommitténs förslag kommit att innefatta ett större antal biträdestjänster i högre lönegrader än vad en tillämpning av utredningens normer skulle medföra. Efter granskning i varje särskilt fall av föreslagna biträdestjänster har utredningen ansett sig böra tillstyrka 3 kansliskrivartjänster, 21 kontoristtjänster samt 40 kanslibitradestjänster, varvid utredningen räknat med att vid utlänningsmyndigheten komma att finnas kvalificerade arbetsuppgifter i sådan omfattning, att antalet kanslibitradestjänster kan sakligt motiveras. Samtliga kansliskrivare- och kontoristtjänster böra ordinariesättas. Beträffande övriga tjänster vill utredningen endast erinra om vedertagna regler för beredande av ordinarie anställning åt kontorsbiträden med viss tids statstjänst.

Statskontoret och *statens lönenämnd* ha i likhet med biträdesutredningen riktat anmärkningar mot föreslagen lönegradsplacering av vissa biträdestjänster.

Departementschefen.

I direktiven för utredningen anförde dåvarande chefen för inrikesdepartementet, att personalen vid den centrala utlänningsmyndigheten borde erhålla tryggare anställningsförhållanden i syfte att för framtiden så långt möjligt förebygga dittills rådande personalsvårigheter. Denna synpunkt

har beaktats av kommittén, som föreslagit, att den personal, som med säkerhet kan bedömas som erforderlig för framtiden, skall erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning. Detta förslag har från det övervägande antalet remissmyndigheter icke mött någon gensaga. Jag är ense med kommittén, att personalen hos den centrala utlänningsmyndigheten måste beredas tryggare anställningsförhållanden än vad nu är fallet. Med utgångspunkt från min uppfattning, att kommissionsformen tills vidare bör bibehållas, kan jag emellertid icke tillstyrka inrättandet av ordinarie befattningar hos kommissionen. Däremot anser jag ett ökat antal befattningshavare böra erhålla extra ordinarie anställning.

Utöver den personal, som mera fast skall ingå i den av kommittén föreslagna organisationen, har kommittén räknat med att under den närmaste framtiden skulle finnas arbetsuppgifter, vilka påkallade viss extra anställd personal. Sålunda syntes det antal tjänster, som motsvarade den skandinaviska avdelningen och dennas andel i för myndigheten gemensam personal, böra uppföras på extra stat så länge frågan om ytterligare lättnader i kontrollen av danskar och norrmän icke erhållit en definitiv lösning. Vid avvägningen av antalet extra tjänster borde man även taga hänsyn till önskvärdheten att erhålla en viss elasticitet i personalorganisationen. Jag delar kommitténs uppfattning härvidlag. Jag finner sålunda, att en viss försiktighet bör iakttagas även vid inrättandet av extra ordinarie befattningar. Härigenom blir det lättare att genomföra de ändringar i organisationen, som utvecklingen kan giva anledning till.

I likhet med kommittén anser jag önskvärt, att en bättre avvägd löneställning åstadkommes för de befattningshavare, som ha att självständigt handlägga och avgöra kvalificerade ärenden. Jag förordar därför i det följande inrättande av ett större antal förste byråsekreterartjänster. De ökade möjligheter, kommissionen härigenom får att förvärva kvalificerad arbetskraft, böra medföra den önskvärda lättnaden i arbetsbördan för byråcheferna. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka inrättandet av amanuensbefattningar till det antal kommittén föreslagit utan anser antalet dylika befattningar böra avsevärt reduceras. På ifrågavarande befattningshavare torde i betydande utsträckning även komma att falla arbetsuppgifter av mera rutinmässig karaktär. För dessa arbetsuppgifter synes det lämpligare att tills vidare inrätta assistenttjänster i 21 lönegraden. Sedan ytterligare erfarenheter vunnits av en sådan anordning, bör undersökas, om icke några befordringstjänster torde inrättas för denna personalgrupp.

I fråga om biträdespersonalen har kommittén föreslagit en utökning av befattningarna som kontorister och kanslibiträden i arbetsledarställning, vilka närmast ansvara för det omfattande registerarbetet. Förändret av de olika registren inom utlänningskommissionen utgör en mycket viktig del av kommissionens arbete. På de olika registren bygger sålunda väsentligen den individuella kontrollen av utläningar. Med hänsyn till vikten av att

registren föras på ett betryggande sätt föreslår jag därför en förstärkning av den kvalificerade registerpersonalen.

Jag övergår härefter till att närmare behandla personalorganisationen inom de för utlänningskommissionen föreslagna byråerna och avdelningarna.

Skandinaviska avdelningen. Jag erinrar om att avdelningens verksamhet avser ärenden rörande danskar och norrmän. Som chef för avdelningen och tillika chef för sektionen inom avdelningen bör anställas en förste byråsekreterare i 29 lönegraden. Avdelningens storlek och ärendenas natur synas mig icke motivera den föreslagna byrådirektörstjänsten. För handläggning i övrigt av på sektionen ankommande ärenden erfordras 1 amanuens, 2 assistenter i 21 lönegraden, 1 kontorist i 13 lönegraden, ett kanslibitråde i 11 lönegraden samt 5 kontorsbiträden. Beträffande avdelningens expeditions- och registerorgan är jag icke övertygad om nödvändigheten av en särskild befattning som expeditionsföreståndare. Däremot anser jag behov föreligga av en kansliskrivare i 15 lönegraden som chef för centralregistret och en kontorist i 13 lönegraden som chef för kontrollregistret. Vidare anser jag erforderligt med 2 kontorister i 13 lönegraden, 6 kanslibiträden i 11 lönegraden och 22 kontorsbiträden.

Första byrån. Chefen för byrån bör placeras i 37 lönegraden. Jag har i annat sammanhang framhållit vikten av att byråcheferna i erforderlig omfattning frigöras från löpande göromål. För vardera sektionen bör därför anställas en förste byråsekreterare i 29 lönegraden. Under sektionschefen erfordras för vardera sektionen för handläggning av viktigare ärenden en förste byråsekreterare i 27 lönegraden. Vidare behövas 5 assistenter i 21 lönegraden, 2 kontorister i 13 lönegraden, 3 kanslibiträden i 11 lönegraden och 7 kontorsbiträden. Slutligen erfordras för passkontrollärenden 1 förste byråsekreterare i 27 lönegraden samt för skötseln av den tekniska utlänningskontrollen 1 amanuens och 1 förste kansliskrivare i 17 lönegraden.

För *andra byrån* föreslår jag följande personalstat, nämligen en chef i 37 lönegraden, 4 förste byråsekreterare, varav två i 29 och två i 27 lönegraden, 4 assistenter i 21 lönegraden, 2 kontorister i 13 lönegraden, 3 kanslibiträden i 11 lönegraden och 7 kontorsbiträden.

Kanslibyrån. Chefen för byrån torde böra placeras i 37 lönegraden. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning erfordras under chefen en förste byråsekreterare i 29 lönegraden. Jag anser vidare en amanuens behövlig som biträde vid behandlingen av personalärenden. Chefen för statistiksektionen synes med hänsyn till vikten och omfattningen av de statistiska arbetsuppgifterna böra inplaceras i 27 lönegraden. Jag kan däremot icke tillstyrka, att en befattning som expeditionsföreståndare i 22 lönegraden inrättas utan föreslår i stället inrättande av en assistentbefattning i 19 lönegraden. Icke heller kan jag tillstyrka den föreslagna befattningen som expeditionsföreståndare i 19 lönegraden. På sätt statskontoret före-

slagit torde denna befattning placeras i 14 lönegraden med beteckningen materialförvaltare. I övrigt anser jag behov föreligga av följande personal, nämligen en assistent i 21 lönegraden, 1 kassör i 18 lönegraden, 2 kansliskrivare i 15 lönegraden, 11 kontorister i 13 lönegraden, 27 kanslibiträden i 11 lönegraden, 1 förste expeditionsvakt i 11 lönegraden, 4 expeditionsvakter i 9 lönegraden samt 107 kontorsbiträden.

Som sekreterare åt ordföranden förordar jag en befattning som kontorist i 13 lönegraden.

Förslaget att inrätta en särskild befattning för organisations- och informationsfrågor anser jag mig icke kunna tillstyrka. I den mån undersökningar av större omfattning behöva vidtagas torde vid behov särskild personal för ändamålet böra tillfälligt anlitas. Enligt vad jag inhämtat är statens organisationsnämnd beredd att från den 1 oktober 1952 ställa expertis till utlänningskommissionens förfogande för att biträda vid genomförandet av den föreslagna omorganisationen. Den föreslagna befattningen som utredningsman anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Den sammanlagda personalen skulle enligt mina beräkningar uppgå till 3 byråchefer, 11 förste byråsekreterare, 1 förste aktuarie, 3 amanuenser, 13 assistenter, 1 kassör, 1 förste kansliskrivare, 3 kansliskrivare, 20 kontorister, 1 materialförvaltare, 40 kanslibiträden, 1 förste expeditionsvakt, 4 expeditionsvakter samt 148 kontorsbiträden eller tillhopa 250 befattningshavare.

Härtill kommer en representant vid utlänningslägret Citadellet i Landskrona samt för utlänningsnämnden erforderlig kanslipersonal eller en förste byråsekreterare i 27 lönegraden och ett kontorsbiträde. Den av mig föreslagna organisationen framgår av uppställning, vilken torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet.

För att säkerställa en tillfredsställande rekrytering och bereda personalen tryggade anställningsförhållanden förordar jag, att den personal i utlänningskommissionen, som för överskådlig tid bedömes som erforderlig, beredes extra ordinarie anställning. Jag föreslår, att på kommissionens personalförteckning uppföras följande extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än Ce 24, nämligen 3 byråchefer (Ce 37), 5 förste byråsekreterare (Ce 29), 6 förste byråsekreterare (Ce 27) och en förste aktuarie (Ce 27).

Härtill skulle komma 10 assistenter (Ce 21), 1 assistent (Ce 19), 1 kassör (Ce 18), 1 förste kansliskrivare (Ce 17), 2 kansliskrivare (Ce 15), 1 materialförvaltare (Ce 14), 16 kontorister (Ce 13), 33 kanslibiträden (Ce 11), 1 förste expeditionsvakt (Ce 11), 3 expeditionsvakter (Ce 9) samt inom den reglerade befordringsgången 2 amanuenser och 100 kontorsbiträden. Sammanlagda antalet sålunda mera fast anställda befattningshavare skulle uppgå till 186 mot f. n. 160.

Å extra stat bör uppföras följande personal däribland samtliga befattningshavare på den skandinaviska avdelningen, nämligen 1 förste byrå-

sekreterare (Cg 29), 1 representant vid Citadellet (Cg 24), 1 amanuens (Cg 24), 2 assistenter (Cg 21), 1 kansliskrivare (Cg 15), 4 kontorister (Cg 13), 7 kanslibiträden (Cg 11), en expeditionsvakt (Cg 9) och 49 kontorsbiträden (Cg 8) eller tillhopa 67 extra tjänstemän. Jag vill slutligen framhålla, att jag förutser ett övergående behov i samband med omorganisationen av ytterligare personal. Härtill återkommer jag vid anslagsberäkningarna.

Vissa övergångsfrågor.

Kommittén.

Kommittén räknar med att utlänningsstyrelsen skall träda i verksamhet den 1 januari 1953.

Kommittén förutsätter, att utlänningskommissionens nuvarande personal i stor utsträckning kommer att överföras till utlänningsstyrelsen. Härvid uppkomma speciella personalproblem i samband med tillsättandet av tjänsterna vid styrelsen och den beräknade successiva reduktionen av personalantalet. Det synes mycket angeläget, att särskild omsorg ägnas dessa frågor, enär det kan inträffa, att sådana befattningshavare bliva övertaliga, som innehaft extra ordinarie tjänster eller såsom extra anställda fullgjort mångårig tjänst inom kommissionen.

Byråcheferna böra tillsättas av Kungl. Maj:t efter anmälan av ordföranden, medan övriga befattningar böra ledigförklaras och tillsättas av styrelsen. Styrelsens beslutanderätt i fråga om tillsättandet av tjänster i 27 lönegraden och däröver bör utövas i plenum. Vidare torde bestämmas, att i den mån extra ordinarie befattningshavare vid utlänningskommissionen ej komma att erhålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst vid det nya verket eller kunna beredas motsvarande anställning inom statstjänsten i övrigt, de likväl få kvarstå i tjänst vid utlänningsstyrelsen med bibehållande av sin löneställning under en övergångstid av ett år, räknat från den tid den nya organisationen trätt i kraft. Bistånd bör lämnas t. ex. genom underhandscirkulär från civildepartementet för att under övergångstiden bereda övertalig extra-ordinarie och extra personal annan anställning inom statsförvaltningen. Verket bör vidare för viss tid befrias från skyldighet att i sedvanlig ordning ledigförklara tjänster, vilken befrielse bör gälla vissa ordinarie och extra ordinarie tjänster i 29 och 27 lönegraderna, samtliga amanuens-byråsekreterartjänster, assistent-, kassörs- och expeditionsvakt-tjänsterna jämte samtliga biträdestjänster.

I den mån personal överföres från utlänningskommissionen till styrelsen bör vederbörande befattningshavare i fråga om löneklassplacering och pensionsrätt få tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring i kommissionen efter samma normer, som tidigare kommit till användning i liknande fall.

Den extra personalen vid utlänningskommissionen har högst en månads uppsägningstid. En aktiv verksamhet i syfte att överföra övertalig sådan personal till i första hand andra statliga verk bör komma till stånd. Rimliga hänsyn till kommissionens nuvarande extraanställda med ofta mångårig tjänst kräver, att övertalig extra ordinarie och extra personal härvid behandlas i huvudsak lika.

Yttranden.

Statskontoret anser i fråga om tillsättandet av tjänster inom det nya verket, att inom civilförvaltningen allmänt gällande regler böra tillämpas och att sålunda befattningar i 27 och högre lönegrader böra tillsättas av Kungl. Maj:t efter förslag av verkets styrelse. De av kommittén förordade anordningarna för att underlätta övergången till den nya organisationsformen synas statskontoret alltför omständliga. Övergången bör kunna ske utan att tjänster i av kommittén föreslagen omfattning i förväg tillsättas för att förbereda verkets omorganisation. Statskontoret avstyrker vidare förslaget, att extra ordinarie befattningshavare och innehavare av vikariatslöneförordnanden skulle kunna automatiskt överföras till ordinarie befattning med motsvarande lönegradsnummer samt att verksledningen icke skulle vara skyldig iakttaga vedertaget kungörelseförfarande vid tjänstetillsättningar. Eventuella dispenser från regelmässigt tillämpade former vid handläggningen av tjänstetillsättningsärenden böra i stället från fall till fall underställas Kungl. Maj:t för prövning och avgörande. Övertaliga extra ordinarie befattningshavare böra entledigas med iakttagande av i Saar stadgad uppsägningstid.

Enligt *riksräkenskapsverkets* mening bör åt extra ordinarie tjänstemän i 27 och 29 lönegraderna hos utlänningskommissionen kunna inom ramen för den nya organisationen beredas motsvarande extra ordinarie anställning i den nya styrelsen utan ansökningsförfarande. Övriga tjänstemän hos kommissionen böra kunna erhålla extra ordinarie anställning i den nya organisationen utan ansökningsförfarande, då fråga är om tjänster i lägst 24 lönegraden. Verket kan icke tillstyrka, att övertaliga tjänstemän få kvarstå i tjänst med bibehållen löneställning under en övergångstid av ett år. Då den nya styrelsen skulle träda i funktion först vid ingången av år 1953, torde behov av en dylik övergångsbestämmelse icke föreligga.

Vissa andra myndigheter ha givit uttryck åt liknande synpunkter.

CST har understrukit kommitténs uppfattning, att vid tillsättningen av nya tjänster största hänsyn bör tagas till den personal, som redan under lång tid varit knuten till utlänningskommissionen. De extra tjänstemännen hos kommissionen äro icke att jämföra med den personal med extra anställningsform, som finnes inom den reglerade statsförvaltningen. Skäl föreligga snarare för jämförelser med den vid statens krisorgan anställda personalen, rörande vilken särskilda bestämmelser om entledigande äro gäl-

lande. Förbundet har funnit kommitténs ställningstagande, att den extra personalen bör behandlas i huvudsak lika med den extra ordinarie, riktigt och välmotiverat.

Departementschefen.

Tidpunkten för den nya organisationens genomförande anser jag böra bestämmas till den 1 januari 1953. Med hänsyn till omfattningen av den omorganisation, varom nu är fråga, torde nämligen efter statsmakternas beslut i huvudfrågorna en icke alltför kort tid böra stå till förfogande för den nya organisationens förberedande. Beträffande kommitténs förslag om ordningen för tillsättande av befattningarna synes mig uppenbart, att tjänstetillsättningen måste ske etappvis under en övergångsperiod. Tiden före den 1 januari 1953 torde böra utnyttjas härför. Jag kan icke tillstyrka förslaget, att samtliga befattningar — fränsett byråchefsbefattningarna — skola tillsättas av kommissionen. I likhet med statskontoret anser jag sålunda, att befattningar i 27 och högre lönegrader böra tillsättas av Kungl. Maj:t efter vederbörandes förslag. Jag anser även vedertaget kungörelseförfarande böra iakttagas vid tjänstetillsättningen. Då vid omorganisationen entledigande av övertaliga befattningshavare ifrågakommer, synes mig rimligt, att särskild hänsyn tages till sådan personal, vilken har lång tjänstetid hos kommissionen. Sålunda bör kommissionen vara aktivt verksam för att bereda befattningshavare, som icke kan erhålla fortsatt anställning i kommissionen, annan anställning. Vidare vill jag hänvisa till att utlänningskommissionens tillfälliga personalbehov i samband med omorganisationen torde lämna vissa möjligheter till placering under kortare tid av visst mindre antal befattningshavare, som dessförinnan icke kunnat beredas sysselsättning annorstädes.

I vidare mån än nu sagts, anser jag mig icke böra i förevarande sammanhang taga ställning till av kommittén berörda spørsmål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som i övrigt kunna finnas erforderliga.

Anslagsberäkningar för budgetåret 1952/53.

1:o) *Statens utlänningskommission: Avlöningar, förslagsanslag.*

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 100 000	2 167 261
1951/52 (statsliggaren s. 1095)	2 078 000	
1952/53 (förslag)	2 460 000	

De årliga avlöningskostnaderna för utlänningsstyrelsen ha av *kommittén* beräknats till 2 342 000 kronor enligt följande fördelning.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	590 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	30 000
3. Ersättningar till experter och sakkunniga	2 000
4. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 153 000
5. Rörligt tillägg	567 000

Summa kronor 2 342 000

I anslutning härtill har kommittén uttalat, att vid beräkningen av avlöningskostnaderna för den ordinarie personalen lönerna i vederbörande lönegraders näst lägsta löneklasser lagts till grund, medan beträffande den icke ordinarie personalen lönebeloppen beräknats, för lönegraderna 27—31 efter näst lägsta löneklassen, för amanuenser efter 25 löneklassen samt för lönegraderna 9—22 överslagsmässigt till lika delar efter lägsta och näst lägsta löneklasserna. Arvodena till ledamöter och suppleanter i utlänningsstyrelsen samt utlänningsnämnden böra med hänsyn till arbetsuppgifternas beskaffenhet och omfattning höjas. Följande grunder föreslås, varvid räknats med minst 40 sammanträden i styrelsen och 50 sammanträden i nämnden per år (siffrorna inom parentes angiva nu utgående ersättningsbelopp):

	Årsarvode		Dagarvode	
Vice ordförande i utlänningsstyrelsen	1 500	(1 000)		
Ledamot i utlänningsstyrelsen	1 500	(1 000)	12	(12)
Suppleant i utlänningsstyrelsen			30	(20)
Ordförande i utlänningsnämnden	2 400	(1 000)	20	(20)
Ledamot i utlänningsnämnden	1 500	(1 000)	20	(20)
Suppleant i utlänningsnämnden			50	(40)

Lönekostnaderna för utlänningskommissionen under innevarande budgetår ha uppskattats till 2 526 000 kronor.

Utöver nu angivna kostnader tillkomma vissa engångskostnader under övergångsåret, nämligen 3 000 kronor i arvode till i förväg utsedda styrelseledamöter och chefstjänstemän för planläggningsarbete, 1 000 kronor i ersättningar till experter och sakkunniga, 4 500 kronor till organisationsföredragande för planläggningsarbete under 4 månader före utlänningsstyrelsens inrättande, 128 000 kronor i avlöningar under ett halvt år till övertalig personal, vilken beräknats till 7 amanuenser samt 45 kontors- och skrivbiträden, 5 000 kronor i ersättningar till övertaliga, icke ordinarie befattningshavare, som äro lediga för havandeskap, barnsörd eller längre tids sjukdom samt 45 500 kronor i rörligt tillägg eller tillhoppa 187 000 kronor. Därest utlänningskommissionen den 1 januari 1953 omvandlas till ett ämbetsverk, bör för budgetåret 1952/53 beräknas ett halvt års i stort sett oförändrade kostnader för utlänningskommissionen och ett halvt års kost-

nader för det nya verket. Av engångskostnaderna under övergångstiden torde större delen komma att belasta budgetåret 1952/53. Sålunda torde med hänsyn till den föreslagna successiva reduceringen av övertalig personal $\frac{2}{3}$ av den totala avlöningskostnaden för denna personal komma att belöpa å nämnda budgetår. Övergångskostnaderna för arvode till i förväg utsedda styrelseledamöter och chefstjänstemän samt för avlöning till organisationsföredraganden komma att helt belasta budgetåret 1952/53.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 (skr. 28/8 1951) har *utlänningskommissionen* med utgångspunkt från nuvarande utlänningslag och organisation hemställt, att anslaget höjes med 444 000 kronor.

	ökning
1. Ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner	6 500
2. Omräkning på grund av löneklassförändringar, uppflyttningar i reglerad befordringgång m. m.	437 500
	Kronor 444 000

Ökningen av posten till ersättning till ordföranden hänför sig till den fr. o. m. den 1 juli 1951 genomförda regleringen av byråchefslönerna samt till höjningen av det rörliga tillägget.

Yttranden.

Statskontoret har ansett frågan om höjd ersättning till ledamöter och suppleanter i utlänningsstyrelsen böra prövas vid en mera allmän översyn av ersättningsgrunderna för uppdrag såsom ledamot m. m. i statliga styrelser och nämnder. Särskilda medel för arvoden till i förväg utsedda chefstjänstemän för planläggningsarbeten i samband med omorganisationen böra icke beräknas.

Statens lönenämnd anser av samma skäl som statskontoret, att styrelseledamöterna icke böra erhålla höjd ersättning. Med anledning av förslaget, att den av byråcheferna i styrelsen, som förordnas till vice ordförande, skall erhålla ett årligt arvode av 1 500 kronor, framhåller nämnden, att någon särskild gottgörelse utöver, i förekommande fall, vikariatsättning å överdirektörsbefattningen enligt nämndens mening icke bör utgå. Endast i verk med generaldirektör som chef torde förekomma, att verkschefens ställföreträdare såsom sådan åtnjuter särskilt arvode.

Utlänningsnämnden har ifrågasatt, huruvida icke ett högre dagarvode än vad som föreslagits bör utgå till suppleant för ordföranden i nämnden.

Utlänningskommissionen framhåller, att kostnaderna å avlöningsanslaget för budgetåret 1952/53 äro svåra att beräkna med hänsyn till att övergången från kommission till styrelse föreslagits skola ske den 1 januari 1953. I stora drag synes man dock kunna nå ett med hänsyn till de ovissa fak-

torerna relativt rättvisande resultat, om man utgår från att kommissionen under tiden 1 juli—31 december 1952 kommer att draga hälften av de kostnader, som i kommissionens petitsskrivelse beräknats för budgetåret 1952/53, eller 1 261 000 kronor, samt för tiden 1 januari—30 juni 1953 hälften av de kostnader, som kommittén räknat med för utlänningsstyrelsen under ett helt budgetår, eller 1 171 000 kronor. Till dessa summor måste sedan läggas engångskostnaderna under övergångsåret, av kommittén beräknade till 187 000 kronor. Då man för det första halvåret icke torde kunna räkna med någon personalminskning, bör hela beloppet tillföras budgetåret 1952/53. Avlöningskostnaderna för utlänningskommissionen och utlänningsstyrelsen under budgetåret 1952/53 skulle alltså uppgå till sammanlagt 2 619 000 kronor. Det är angeläget, att avlöningsstaten icke uppdelas på två stater med giltighetstiden begränsad till vardera hälften av budgetåret, enär eventuell forcering av omorganisationsarbetet då onödigtvis kan försvåras.

Departementschefen.

Vid bibehållande av kommissionsformen för den centrala utlänningsmyndigheten böra medel under avlöningsanslaget beräknas för följande ändamål, nämligen till ordföranden för mistade avlöningsförmåner, till arvoden åt ordförande, vice ordförande och ledamöter, till ersättningar till av kommissionen anlitade sakkunniga, till arvoden till ledamöter och suppleanter i utlänningsnämnden, till avlöningar till icke-ordinarie personal samt till rörligt tillägg. Ersättningar till utlänningsnämndens kanslipersonal ha härvid förutsatts skola utgå från de till kommissionen för motsvarande ändamål anvisade posterna.

Vid bifall till av mig i det föregående framförda förslag synes man vid beräkningen av förevarande anslag böra utgå från dels utlänningskommissionens medelsbehov under ett helt budgetår med nuvarande organisation och personalstyrka, dels ock kommissionens medelsbehov under ett helt budgetår efter genomförd omorganisation. Med denna utgångspunkt beräknar jag medelsbehovet till avlöningar på följande sätt.

För *ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner* torde böra avses 25 000 kronor.

Under posten till *arvoden åt ordförande, vice ordförande och ledamöter* beräknar jag oförändrat anslag av 17 000 kronor.

Posterna till *ersättning till av kommissionen anlitade sakkunniga* samt *arvoden till ledamöter och suppleanter i utlänningsnämnden* böra beräknas till 2 000 resp. 8 000 kronor.

Medelsbehovet för *avlöningar till icke-ordinarie personal* har utlänningskommissionen vid oförändrad organisation uppskattat till 1 865 000 kronor. Kommissionens beräkningar föranleda icke i och för sig erinran från min sida. Jag vill dock föreslå, att beloppet avrundas till 1 860 000 kronor.

För första hälften av budgetåret skulle således erfordras $\frac{1\,860\,000}{2} = 930\,000$ kronor.

Kommittén har för avlöningar till utlänningsstyrelsens personal beräknat 1 743 000 kronor. Vid bifall till av mig i det föregående förordade förslag, vilka i förhållande till vad kommittén föreslagit innebära viss minskning av antalet tjänster och lägre lönegradsplacering av vissa befattningar, kommer medelsbehovet icke att uppgå till ett så stort belopp. Grundlönerna till den efter omorganisationens genomförande erforderliga personalen uppgå enligt mina beräkningar till 1 559 430 kronor eller i runt tal 1 560 000 kronor. För bestridande av kostnader för övertidsarbete samt för vikarier m. m. har ett belopp av 75 000 kronor ansetts erforderligt. Avlöningskostnaderna skulle alltså enligt mina beräkningar uppgå till sammanlagt (1 560 000 + 75 000) 1 635 000 kronor eller för hälften av budgetåret till $\frac{1\,635\,000}{2} = 818\,000$ kronor.

I det föregående har jag framhållit, att i samband med genomförande av omorganisationen ett övergående behov av ytterligare arbetskraft föreligger. Medelsbehovet härför beräknar jag till 60 000 kronor.

Ifrågavarande anslagspost torde alltså böra uppföras med (930 000 + 818 000 + 60 000) 1 808 000 kronor.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* beräknar jag till 600 000 kronor.

Anslaget i dess helhet skulle alltså komma att uppgå till (25 000 + 17 000 + 2 000 + 8 000 + 1 808 000 + 600 000) 2 460 000 kronor.

2:o) *Statens utlänningskommission: Omkostnader, förslagsanslag.*

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	245 000	257 557
1951/52 (statsliggaren s. 1096)	248 000	
1952/53 (förslag)	446 000	

I skrivelse den 28 augusti 1951 har *statens utlänningskommission* med utgångspunkt från nuvarande utlänningslag och organisation föreslagit, att anslaget höjes med 89 000 kronor.

	Utgifter 1950/51	Anslag 1951/52	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m.	28 005	20 000	28 000	8 000
2. Expenser.....	222 085	218 000	299 000	81 000
				89 000

Motiv.

1) Under de två senast förflutna budgetåren har anslagsposten belastats med 26 347 resp. 28 005 kronor.

2) Utgifterna för bränsle och lyse ha under budgetåret 1950/51 uppgått till 23 308 kronor. För nästa budgetår har beräknats 23 000 kronor.

Kostnaderna för tryckning samt utgifterna för anskaffning av dossieromslag och papper ha under budgetåret 1950/51 uppgått till 59 179 resp. 28 226 kronor. Till dessa ändamål beräknas 140 000 kronor för budgetåret 1952/53.

Kostnaderna för telefonabonnemang samt samtals- och telegramavgifter ha under budgetåret 1950/51 uppgått till sammanlagt 44 250 kronor. För nästa budgetår beräknas 55 000 kronor.

Utgifterna för bevakning av kommissionens lokaler uppskattas för nästa budgetår till 14 000 kronor samt kostnaderna för transporter, städning, reparationer m. m. till 66 750 kronor.

Hela anslagsposten skulle enligt dessa beräkningar uppgå till (23 000 + 140 000 + 55 000 + 14 000 + 66 750) 298 750 kronor eller i avrundat tal 299 000 kronor.

Kommittén har för det nya ämbetsverket föreslagit, att kostnaderna för sjukvård m. m. beräknas till 28 000 kronor.

För posten till reseersättningar har beräknats oförändrat 10 000 kronor.

Utgifterna för expenser har kommittén beräknat till 340 000 kronor, varav 11 000 kronor till informationsverksamhet, 22 000 kronor till hyra för hålkortsmaskiner samt 8 000 kronor till inköp av hålkort.

Kommittén har alltså uppskattat hela medelsbehovet till (28 000 + 10 000 + 340 000) 378 000 kronor.

Härutöver erfordras 137 000 kronor för bestridande av vissa engångskostnader under övergångsåret från den nuvarande till den nya organisationen enligt följande fördelning.

1. Sjukvård m. m.	2 000
2. Flyttningskostnader i samband med omorganisationen	20 000
3. Installation av automatisk telefonväxel	62 000
4. Pagineringsstämplor till passkontrollerna	26 000
5. Stämplor och förvaringspärmar till polismyndigheterna	5 000
6. Kortskåp, hyllor, diverse utrustning för hålkortsanläggning och postexpedition	7 000
7. Engångskostnader i samband med installation av hålkortsmaskiner	9 500
8. Möblering av förhørslokaler	5 500

Summa kronor 137 000

Inträdeskostnaderna för en automatväxel minskade med de ändringskostnader, som äro oundvikliga vid ett bibehållande av nuvarande manuella växelanläggning, utgöra 59 500 kronor. Anskaffandet av automatväxeln väntas medföra minskning av antalet såväl telefonister som direkttelefoner. Personalminskningen och det minskade antalet direkttelefoner beräknas medföra besparingar på cirka 7 400 resp. 2 000 kronor per år.

Engångskostnaderna torde i sin helhet falla på budgetåret 1952/53.

Yttranden.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka anvisande av 11 000 kronor för informationsverksamhet samt har ifrågasatt, huruvida 5 500 kronor påfordras för möblering av förhørslokaler.

Utlänningskommissionen har förklarat sig icke ha något att erinra mot kommitténs beräkningar.

Departementschefen.

Anslagsposten till *sjukvård m. m.* torde med hänsyn till belastningen under föregående budgetår böra uppräknas. Jag föreslår, att posten höjes med 3 000 till 23 000 kronor.

För *reseersättningar* torde få avses ett oförändrat belopp av 10 000 kronor.

Till *bränsle och lyse* beräknar jag i nära anslutning till belastningen under föregående budgetår 23 000 kronor. Utgifterna för *övriga expenser* uppskattar jag i anslutning till kommitténs beräkningar till i runt tal 390 000 kronor. Jag har härvid uppskattat medelsbehovet för löpande expenser till 260 000 kronor, varav för hyra av hålkortsmaskiner 22 000 kronor och för inköp av hålkort 8 000 kronor. För engångskostnader torde för nästa budgetår böra beräknas 130 000 kronor, inberäknat ett belopp av 62 000 kronor för en automatisk telefonväxel.

Enligt dessa beräkningar upptages anslaget för nästa budgetår till (23 000 + 10 000 + 23 000 + 390 000) 446 000 kronor.

Hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. godkända de av mig framlagda grunderna till omorganisation av statens utlänningskommission;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för statens utlänningskommission i enlighet med vad av mig i det föregående förordats;

III. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1952/53 såsom förslagsanslag anvisa

dels till Statens utlänningskommission: Avlöningar 2 460 000 kronor;

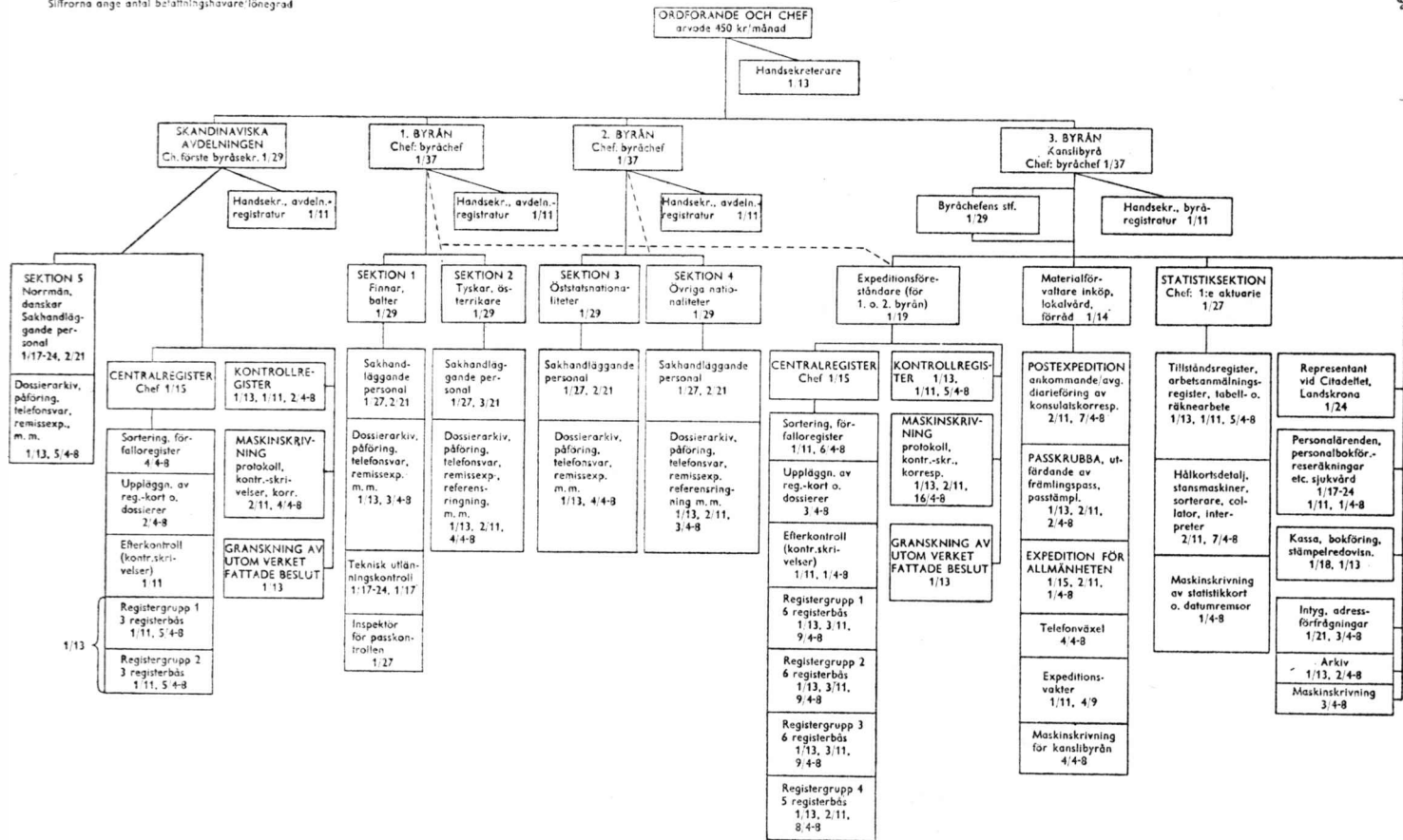
dels ock till Statens utlänningskommission: Omkostnader 446 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
C.-G. Carlström.

Siffrorna ange antal befattningshavare/lönegrad

Departementschefens förslag till omorganisation av statens utlänningskommission

Bilaga